

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Кафедра статистики та математичних методів в економіці
Кафедра економіки, права та управління бізнесом**

Допущено до захисту
Завідувачка кафедри
статистики та ММЕ
Ольвінська Ю.О.

“ ” _____ (підпис) 2024 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

**зі спеціальності 051 «Економіка»
за освітньою програмою
«Бізнес-економіка та аналітика»**

**на тему: «Статистичне дослідження стану та розвитку ринку
інформаційних послуг»**

Виконавець:

студентка факультету економіки та управління
підприємництвом

Стариш Світлана Олександрівна _____

Науковий керівник:

канд. екон. наук

Подмазко Олексій Михайлович _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ	6
1.1. Сутність та структура ринку інформаційних послуг	6
1.2. Роль інформаційних послуг у сучасному суспільстві	11
1.3. Особливості розвитку ринку інформаційних послуг в Україні.....	14
РОЗДІЛ 2. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ	23
2.1. Аналіз тенденції на ринку інформаційних послуг.....	23
2.2. Аналіз обсягів та структури ринку інформаційних послуг	28
2.3. Аналіз чинників, що впливають на попит та пропозицію на ринку інформаційних послуг	38
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ	52
3.1. Прогнозування розвитку ринку інформаційних послуг	52
3.2. Напрямки економічного та юридичного стимулювання розвитку ринку інформаційних послуг	58
3.3. Вдосконалення механізму розвитку ринку інформаційних послуг	65
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний світ переживає період стрімкого технологічного розвитку, який безперервно трансформує економічні, соціальні та культурні аспекти життя суспільства. Однією з ключових сфер, яка відчуває вплив цих змін, є ринок інформаційних послуг. Зростання обсягу інформації, що надходить до споживача, та стрімкі зміни у способах її сприйняття створюють неабиякі виклики для підприємств, які працюють у сфері інформаційних послуг. Інформаційні технології стають двигуном інновацій, що перетворюють підходи до бізнесу, освіти, культури та комунікацій. Зростання залежності від цифрових ресурсів підкреслює важливість аналізу ринку інформаційних послуг для розуміння його поточного стану та тенденцій.

Багато науковців приділяли увагу аналізу ролі інформації у економічних процесах. Поняття інформації як економічної категорії вперше було використано А. Хартом. Фундаментальні принципи для визначення конкретних напрямів та проблем розвитку ринку інформаційних продуктів і послуг, а також його значення у формуванні нового типу економіки, були удосконалені різними науковцями, зокрема, Загороднюк О. В., Пономаренко Н.Ш., Фінагіна О.В., Великородна Д. В., Кондратенко Н. Д., Теряник О. А., Самотоєнкова Є.В., Бучковська О. Ю. та іншими. Вони зосереджені на дослідженні економічних інформаційних систем, проте, велика частина проблем, пов'язаних із ринком інформаційних послуг та його перспективами розвитку в Україні, залишається недостатньо освітленою та потребує докладнішого наукового дослідження, зокрема з урахуванням статистичного моніторингу цих процесів.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є теоретичні, методичні та прикладні аспекти стану та розвитку ринку інформаційних послуг в Україні.

З метою досягнення поставленої мети передбачено ряд завдань:

- визначити сутність та структуру ринку інформаційних послуг;
- оцінити роль інформаційних послуг у сучасному суспільстві;
- визначити особливості розвитку ринку інформаційних послуг в Україні;

- проаналізувати тенденції на ринку інформаційних послуг;
- проаналізувати обсяг та структуру ринку інформаційних послуг;
- визначити чинники які впливають на попит та пропозицію на ринку інформаційних послуг;
- спрогнозувати розвиток ринку інформаційних послуг,
- розробити напрямки економічного та юридичного стимулювання розвитку ринку інформаційних послуг;
- обґрунтувати вдосконалення механізму розвитку ринку інформаційних послуг.

Об'єкт дослідження – процеси на ринку інформаційних послуг в Україні.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних, прикладних аспектів аналізу стану та розвитку ринку інформаційних послуг в Україні.

Методи дослідження. Для проведення дослідження стану та розвитку ринку інформаційних послуг, були використані різноманітні методи, орієнтовані на збір, аналіз та інтерпретацію інформації, такі як: аналіз літературних джерел – для огляду і аналізу наукових робіт, статей, книг та інших джерел, що стосуються ринку інформаційних послуг; статистичний аналіз – для вивчення статистичних даних, що стосуються ринку, включаючи обсяги продажів, динаміку змін, тенденції використання та інші ключові показники; прогнозування – для використання методів прогнозування щоб оцінити можливі напрями розвитку ринку інформаційних послуг. Для обробки й аналізу інформації використовувалася програма Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Інформаційна база дослідження включатиме наукові журнали, статистичні дані від Державної служби статистики України, ринкові аналізи та законодавчі документи.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (48 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 80 сторінок. Основний зміст викладено на 71 сторінках. Робота містить 8 таблиць, 10 рисунків.

Публікації. за результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано 1 статтю: Стариш С. О. Аналіз тенденцій на ринку інформаційних послуг України / С. О. Стариш, О. М. Подмазко // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 10. Частина I. Одеса, ОНЕУ. 2024. С. 54-60.; 1 тези доповіді: Подмазко О. М., Стариш С. О. Статистичне дослідження ринку інформаційних послуг. Актуальні аспекти сучасної статистичної науки і практики: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті проф. А.З. Підгорного, м.Одеса, 7 червня 2024 р. Одеса, 2024, с. 51-54.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

1.1. Сутність та структура ринку інформаційних послуг

Ринок – це економічне середовище, де здійснюється обмін товарами, послугами або ресурсами між продавцями та покупцями. Це місце взаємодії між попитом і пропозицією, де встановлюються ціни, укладаються угоди і регулюється обсяг товарообігу [1, с. 279].

Ринок може бути фізичним місцем, таким як базар чи торговий центр, або абстрактним поняттям, описуючим сукупність відносин між покупцями та продавцями в певній сфері або галузі. В залежності від контексту, поняття "ринок" може включати в себе різні складові, такі як конкуренція, попит і пропозиція, ціноутворення, маркетингові стратегії та інші фактори, що впливають на економічні відносини.

Згідно з досвідом розвинених країн, розвиток інформаційних технологій призводить до перетворення інформації в звичайний товар, стаючи основним об'єктом купівлі та продажу. У зв'язку з цим виникає інформаційний ринок, який визначається як система економічних відносин, пов'язаних із здійсненням операцій з інформаційними ресурсами, технологіями та послугами. Цей ринок є ключовим фактором формування інформаційного суспільства, сприяючи інтенсивній інформатизації різних сфер життя. Цікаво, що інформаційний ринок у більшості розвинених країн вже давно випередив ринок матеріальних продуктів і послуг за масштабами та темпами зростання, що ще не було науково повністю вивчено.

Становлення стійкого ринку інформаційних послуг почалося у середині 50-х років XX століття. Головними постачальниками таких послуг були інформаційні служби академічних, професійних та науково-технічних товариств, державних установ і навчальних закладів. Основними споживачами інформаційних послуг стали вчені та фахівці в галузі науки та техніки.

У початку 60-х років XX століття, разом із розвитком ринку інформаційних послуг, почав формуватися ринок послуг електронної обробки та передачі інформації. З середини 60-х до середини 70-х років, внаслідок широкого впровадження комп'ютерної техніки, ключовим елементом інформаційних послуг стали бази даних, що містили різноманітну інформацію з різних галузей знань. З середини 70-х років XX століття, із створенням національних і глобальних мереж передачі даних, основним видом інформаційних послуг став діалоговий пошук інформації у віддалених базах даних. У 80-ті роки інформаційна індустрія почала займати все більше місця та впливу в економічному та соціальному житті суспільства. Інформаційний продукт, який випускається на інформаційному ринку, пройшов усі етапи життєвого циклу, подібно до інших видів продуктів, включаючи виробництво, розподіл, обмін і споживання [2, с. 80].

На початку 1990-х років в Україні виникли умови, які сприяли розвитку інформаційного ринку. Найважливішими серед них є проголошення незалежності України у серпні 1991 року, початок ринкових реформ після становлення країни як суверенної, прийняття законодавства про підприємницьку діяльність (7 лютого 1991 р.), про підприємства (27 березня 1991 р.) та про господарські товариства (19 вересня 1991 р.). Стаття 42 Конституції України закріплює конституційне право кожного громадянина займатися підприємницькою діяльністю, яка не заборонена законом, забезпечуючи при цьому захист конкуренції та запобігаючи зловживанням монопольним становищем на ринку, неправомірними обмеженнями конкуренції та недобросовісною конкуренцією [3].

Ці події призвели до створення нових форм власності, значного збільшення кількості підприємств, ліквідації державної монополії на зовнішньоекономічну діяльність, залучення іноземних підприємств на український ринок та усвідомлення потреби в інформації від різних юридичних і фізичних осіб. Це призвело до підвищення попиту на інформаційні товари і послуги, сприяло зародженню інформаційних підприємств і розвитку інформаційного ринку.

Ринок інформаційних послуг представляє собою важливий сегмент сучасної економіки, де сутність полягає в обміні, передачі та використанні інформації між різними суб'єктами. Цей ринок є динамічним і надзвичайно важливим для функціонування сучасного суспільства та бізнесу, оскільки він визначає, як швидко та ефективно інформація поширюється, а також як вона використовується для прийняття рішень. Поняття інформаційного ринку на сьогоднішній час не має чіткого визначення, і його зміст постійно змінюється відповідно до різних підходів до визначення інформаційної сфери економіки, що може варіюватися в різних країнах.

Діяльність на ринку інформаційних послуг піддається регулюванню двома законами України: "Про інформацію" та "Про науково-технічну інформацію".

У законі "Про науково-технічну інформацію" ринок інформаційних послуг описується як "система економічних, організаційних і правових відносин, пов'язаних із продажем та купівлею інформаційних ресурсів, технологій, продукції та послуг" [4, с. 1]. Згідно зі статтею 14 цього закону, учасники ринку, які вільно реалізують свою інформаційну продукцію та послуги, визнаються товаровиробниками, сприяючи створенню ринку на загальних підставах, незалежно від форм власності [4, с. 14].

Закон України "Про інформацію" визначає об'єкти ринку таким чином: "Інформаційна продукція" - це матеріалізований результат інформаційної діяльності, призначений для задоволення інформаційних потреб громадян, державних органів, підприємств, установ і організацій [5, с. 40]. Також, "інформаційна послуга" визначається як здійснення інформаційної діяльності у визначеній законом формі для передачі інформаційної продукції до споживачів з метою задоволення їх інформаційних потреб [5, с. 40].

Я погоджуюсь з думкою Великородної Д. В., що сучасний ринок інформаційних послуг є складною системою відносин між покупцями та продавцями інформації, що враховує соціально-економічні аспекти та використовує інституційний механізм для забезпечення функціонування цього

процесу відповідно до законів цифрової економіки. Інформаційні продукти, які пропонуються на цьому ринку, проходять усі етапи життєвого циклу продукту, включаючи виробництво, розподіл, обмін і споживання [6, с. 73]. Також Кондратенко Н. Д. зазначає, що інформаційний ринок переживає кардинальні зміни в своїй структурі, оскільки попит на інформаційні послуги зростає, в той час як попит на інформаційні товари зменшується. Це пояснюється тим, що більшості покупців додаткові переваги техніки з поліпшеними технічними характеристиками стають менш важливими. Основними постачальниками інформаційних послуг на ринку є компанії Big Tech (Apple, Alphabet, Facebook та ін.), інформаційні брокери, маркетингові та консультаційні фірми, а також служби телекомунікацій. Компанії, які виходять на лідируючі позиції, не лише розробляють цифрові технології, але й використовують їх для цифрових комунікацій [7, с. 114]. Так, згідно з рейтингом Interbrand, у 2023 р. найдорожчими брендами світу є саме бренди таких технологічних компаній – Apple (\$503 млрд.), Microsoft (\$317 млрд.), Amazon (\$277 млрд.) [8].

Специфіка ринку інформаційних послуг визначається його структурою, яка включає різноманітні галузі та сегменти. По-перше, це включає постачальників, таких як медіа, агентства з інформаційних технологій та інші організації, які забезпечують розповсюдження та доступ до інформації. По-друге, це споживачі, які можуть бути індивідами, підприємствами чи урядовими установами. По-третє, це технології, які використовуються для обробки, передачі та зберігання інформації. Розглянемо структуру ринку інформаційних послуг:

1. Послуги електронної комерції. Цей сектор включає в себе пошукові системи, бази даних, програми для аналізу даних тощо. Він відіграє важливу роль у забезпеченні доступу до інформації та її обробці для різних галузей, від науки і освіти до бізнесу та медицини.

2. Послуги телекомунікації. Сектор охоплює обладнання для передачі, прийому та оброблення сигналів у телекомунікаційних системах, таких як мережі зв'язку, Інтернет, мобільні телефони тощо. Важливим є розвиток новітніх технологій для забезпечення швидкого та надійного зв'язку.

3. Послуги програмного забезпечення. Він включає в себе розробку програмних продуктів для різноманітних цілей, від операційних систем і програмного забезпечення для бізнесу до веб-додатків та ігор.

4. Послуги у сфері інформатизації. Цей сектор охоплює широкий спектр послуг, пов'язаних з впровадженням інформаційних технологій у різні галузі, від консалтингу та розробки програмного забезпечення до впровадження та підтримки ІТ-інфраструктури. [10, с. 40].

Інформаційно-комунікативні технології (ІКТ) займають важливе місце на інформаційному ринку. Інформаційно-комунікативні технології представляють собою сукупність різноманітних засобів, методів та систем, спрямованих на збір, оброблення, зберігання, передавання та використання інформації з використанням різних комунікаційних каналів. Ці технології включають в себе розробку та впровадження комп'ютерних систем, мереж зв'язку, програмного забезпечення, а також методи взаємодії та оброблення інформації.

ІКТ відіграють важливу роль у різних сферах, таких як бізнес, наука, освіта, медицина, громадські послуги та інші. Вони сприяють підвищенню продуктивності, покращенню зв'язку, доступності і обробці інформації. Серед основних складових ІКТ можна виділити виробництво та продаж комп'ютерного обладнання, розроблення програмного забезпечення, а також надання послуг, пов'язаних із використанням і обслуговуванням ІКТ. Тенденції у світовому розвитку ІКТ включають зростання їхньої ролі у глобальній економіці, розвиток нових технологій та збільшення вкладу в інвестиції та виробництво.

Окрім того, структура ринку інформаційних послуг визначається різними видами послуг, такими як новини, аналітичні звіти, реклама, обробка даних та інші. Кожен сегмент має свої особливості та вплив на загальну динаміку ринку. Розуміння сутності та структури цього ринку є ключовим для ефективного аналізу та прогнозування його розвитку в умовах сучасної інформаційної епохи.

Поява інформаційних послуг розширила попит на інформаційні продукти, оскільки сприяла індивідуалізації надання даних та зближенню моделей виробників і користувачів інформації. Існують різні підходи до розділу

інформаційного ринку на окремі сектори. Ключовими компонентами ринку інформаційних продуктів і послуг є:

- технічна та технологічна складова (сучасне інформаційне обладнання, потужні комп'ютери, розвинута комп'ютерна мережа та відповідні технології обробки інформації);

- нормативно-правова складова (юридичні документи, такі як закони, укази, постанови, що регулюють цивілізовані відносини на інформаційному ринку);

- інформаційна складова (довідково-навігаційні засоби та структури, які допомагають знаходити необхідну інформацію);

- організаційна складова (елементи державного регулювання взаємодії виробників і розповсюджувачів інформаційних продуктів і послуг) [9, с. 68].

1.2. Роль інформаційних послуг у сучасному суспільстві

Роль інформаційних послуг у сучасному суспільстві надзвичайно важлива і визначальна. Інформаційні послуги стали ключовим фактором в розвитку економіки, науки, освіти, соціальної сфери та повсякденного життя.

Інформаційні послуги в повсякденному житті відіграють вирішальну роль, забезпечуючи швидкий та зручний доступ до різноманітної інформації. Ці послуги полегшують отримання новин, оновлень, навчання та забезпечують розваги, зробивши інформацію доступною в будь-який час та в будь-якому місці. Зокрема, вони сприяють освітньому процесу, полегшують комунікацію, дозволяють проводити операції онлайн, а також забезпечують можливість здійснювати покупки та взаємодіяти з іншими членами суспільства. Інформаційні послуги стали невід'ємною частиною сучасного життя, покращуючи його якість та зручність.

Інформаційні послуги в сучасному бізнесі забезпечують підприємствам необхідну інформацію для управлінських рішень та підвищення конкурентоспроможності. Ці послуги забезпечують доступ до актуальної

інформації про ринок, конкурентів, тенденції споживачів та інші аспекти, сприяючи оптимізації процесів та ефективному управлінню. Бізнеси використовують інформаційні послуги для аналізу даних, прийняття обґрунтованих рішень, вдосконалення стратегій та сприяння інноваціям. У цілому, інформаційні послуги визначають успіх сучасного бізнесу, допомагаючи підприємствам адаптуватися до змін у динамічному бізнес-середовищі.

Інформаційні послуги грають вирішальну роль у розвитку науки та освіти, надаючи вченим, студентам та освітянам широкий та зручний доступ до різноманітних інформаційних ресурсів. У сфері науки, ці послуги допомагають дослідникам знаходити та оцінювати наукові статті, конференційні матеріали та актуальні дані для підтримки їхніх досліджень. Більш того, інформаційні послуги сприяють в обміні знань, створюючи віртуальні спільноти вчених та фахівців. Дослідницькі групи можуть взаємодіяти онлайн, обмінюючи ідеями та результатами своїх робіт, що сприяє колективному розвитку наукових напрямків. У сфері освіти інформаційні послуги використовуються для підтримки навчального процесу. Вчителі та студенти можуть користуватися електронними бібліотеками, навчальними платформами та інтерактивними ресурсами для отримання доступу до високоякісних матеріалів, що покращує якість навчання та сприяє ефективній передачі знань. Такий доступ до розмаїття інформації допомагає формувати критичне мислення та стимулює інновації в освітній сфері.

Інформаційні послуги в громадських сферах поліпшують доступність, ефективність та транспарентність громадських послуг. Ця роль включає декілька ключових аспектів:

- електронне управління (e-government) використовує інформаційні технології для автоматизації процесів, що дозволяє громадянам зручно взаємодіяти з державними органами онлайн. Це спрощує подання та отримання послуг, зменшуючи бюрократичні обмеження та прискорюючи вирішення питань громадян;

- використання відкритих даних забезпечує громадянам доступ до інформації про діяльність уряду та публічних служб. Це не тільки збільшує прозорість, але й стимулює участь громади в процесах прийняття рішень та сприяє взаємодії між владою та громадянами [11].

Крім того, інформаційні послуги в громадських сферах сприяють створенню платформ для взаємодії та обміну інформацією, що дозволяє підвищити рівень обслуговування громадян та підтримує взаємодію між різними рівнями влади.

Технологічні інновації та розвиток інформаційних послуг є важливими компонентами сучасного суспільства, впливаючи на різні аспекти нашого життя. Даваймо розглянемо деякі ключові аспекти цього процесу:

- швидкість та доступність – розширення високошвидкісного інтернету та розвиток мобільних технологій забезпечують швидкий та надійний доступ до інформаційних ресурсів, роблячи їх більш доступними для широкого кола користувачів;

- хмарні Технології – дозволяють зберігати та обробляти великі обсяги даних в реальному часі. Це полегшує спільну роботу над проектами та забезпечує доступ до інформації з будь-якого пристрою [12, с. 4];

- Інтернет Речей (IoT) – розвиток IoT дозволяє об'єднати фізичні об'єкти за допомогою сенсорів та забезпечити збір та обробку даних в режимі реального часу. Це використовується в різних сферах, таких як розумне місто, медицина, транспорт і багато інших [13];

- штучний інтелект (ШІ) – використовується для аналізу великих обсягів даних, автоматизації процесів та удосконалення послуг. Відповідно до інформаційних послуг, ШІ допомагає в розпізнаванні патернів та вдосконаленні персоналізації контенту [14, с. 247];

- блокчейн технології – це спосіб зберігання інформації, де дані об'єднуються в блоки та зв'язуються між собою. Блокчейн використовується для створення безпечних та прозорих систем, таких як криптовалюти та смарт-контракти. Вони впливають на сферу інформаційних послуг через створення

безпечного та недоступного до втручання зберігання даних, що особливо важливо у сферах фінансів, кібербезпеки та документообігу [15, с. 230];

- віртуальна та змішана реальність – використання віртуальної та змішаної реальності розширює можливості інтеракції з інформацією, забезпечуючи новий рівень іммерсії, тобто глибокий ступінь взаємодії користувача з віртуальним оточенням чи досвідом [16, с. 236].

Ці технологічні інновації прискорюють розвиток інформаційних послуг, роблячи їх більш ефективними, доступними та сприяючи новим можливостям для освіти, бізнесу, науки та розваг.

Спілкування отримує новий вимір через технології інформаційних послуг, що дозволяють людям легко та швидко обмінюватися думками, ідеями, інформацією незалежно від географічного розташування. Соціальні мережі, месенджери та інші інструменти сприяють активній комунікації та взаємодії громадян. В економічному вимірі взаємодія інформаційних послуг із суспільством сприяє розвитку електронної комерції, онлайн-платежів, фінансових технологій та інноваційних форм бізнесу. Це робить фінансові операції більш зручними та ефективними.

1.3. Особливості розвитку ринку інформаційних послуг в Україні

Формування інформаційного ринку стало наслідком технічного прогресу, особливо з появою комп'ютерних мереж, які революціонізували процеси створення, обробки та передачі великої кількості інформації. Це суттєво знизило витрати на зберігання та обмін даними. Протягом тривалого періоду інформація не вважалася товаром у сфері технологічного обміну, існувало уявлення, що розповсюдження знань має відбуватися безкоштовно.

Процес відокремлення інформаційного ринку можна пояснити двома об'єктивними передумовами. По-перше, це визначається становленням постіндустріального інформаційно-технологічного укладу цивілізаційного розвитку, що передбачає перехід від промисловості до інформаційного

суспільства. По-друге, спостерігається зростання важливості інформації як п'ятого сучасного фактору виробництва порівняно з іншими чотирма. Інформаційний ринок нині визнається важливим сегментом економіки, де велика кількість даних набуває товарного характеру, а його розвиток направлений на оптимізацію обміну та використання інформації в умовах сучасного технологічного простору [17, с. 34].

Розвиток та удосконалення інформаційного ринку представляє собою важливий стратегічний напрям для України, що вимагає постійного уваги та вдосконалення. Сучасні ринкові відносини зазнають прискореного розвитку, що потребує неперервного спостереження, аналізу і систематизації стану та процесів. Необхідність вміти передбачати подальший розвиток ситуації вимагає від учасників ринку гнучкості та готовності до змін. Коректування стратегії, адаптація стилю діяльності та прийняття управлінських рішень стають необхідними елементами ефективного функціонування в умовах складних ризиків.

Ключовим аспектом є уміння не лише реагувати на зміни в ринковому середовищі, але й активно впливати на них. Проведення прогнозування та стратегічного аналізу дозволяє вчасно визначати тенденції та впроваджувати інноваційні підходи для забезпечення конкурентоспроможності та стійкості на ринку інформаційних послуг. Особливості розвитку ринку інформаційних послуг в Україні визначаються рядом ключових факторів.

Перший фактор – це технологічна трансформація. На ринку інформаційних послуг в Україні визначається стрімким впровадженням новітніх технологій та цифрових інновацій. Штучний інтелект, блокчейн, Інтернет речей та інші передові технології активно інтегруються в різні сфери економіки та повсякденного життя. Застосування ІІІ в інформаційних послугах дозволяє автоматизувати ряд завдань, розширювати можливості аналітики та забезпечувати персоналізацію послуг для користувачів, а використання блокчейну сприяє підвищенню довіри та безпеки в обміні інформацією, особливо в фінансових та договірних операціях. З'єднання різноманітних

пристроїв та об'єктів за допомогою IoT дозволяє створювати інноваційні сервіси, такі як "розумний дім" чи системи моніторингу [18].

Технологічна трансформація в Україні відкриває нові перспективи для бізнесу та споживачів, але вимагає гнучкості та готовності до швидких змін у контексті постійного розвитку та впровадження нових інновацій. Цей процес визначає стратегічну важливість адаптації до сучасних технологічних тенденцій для забезпечення конкурентоспроможності на ринку інформаційних послуг.

Другий фактор, що є важливим аспектом розвитку ринку інформаційних послуг в Україні – ринкова конкуренція. Ця конкуренція стимулює підприємства активно вдосконалювати якість та розширювати асортимент наданих послуг, сприяючи підвищенню рівня обслуговування та задоволеності клієнтів [19, с. 9]. Ринкова конкуренція створює стимули для інновацій та покращень, що, у свою чергу, сприяє підвищенню рівня конкурентоспроможності українських компаній на глобальному інформаційному ринку. Цей процес визначає необхідність постійного аналізу та адаптації для забезпечення ефективності бізнес-стратегій в умовах динамічної конкурентної обстановки.

Третій фактор – доступність Інтернету. Зростання швидкості та покращення доступності Інтернет-з'єднань не лише забезпечують користувачам зручний доступ до різноманітних інформаційних послуг, але й впливають на різні сфери їхнього онлайн-взаємодії. Забезпечення зручного доступу до Інтернету також є каталізатором розвитку електронної комерції та різноманітних онлайн-послуг, зокрема електронного банкінгу та електронної документації. Це важливо не лише для бізнесу, але й для забезпечення ефективного взаємодії громадян з публічними сервісами та урядовими структурами. Україна потрапила на 50 місце у світі та на 32 місце в Європі у рейтингу доступності інтернету. Щоб оплатити фіксоване з'єднання, потрібно працювати 75 хвилин, а мобільне – 211 хвилин [20]. Таким чином, доступність Інтернету стає основним драйвером позитивних змін в способі, яким користувачі сприймають та взаємодіють з інформаційним ринком, створюючи сприятливе середовище для розширення та покращення інформаційних послуг.

Четвертий важливий фактор – цифрова освіта та культура в Україні. Зростання електронної грамотності стає важливим фактором для ефективної взаємодії з онлайн-середовищем, це включає в себе навички безпечної роботи в Інтернеті, розуміння цифрових загроз та уміння використовувати онлайн-інструменти для різних потреб [21, с. 49]. Користувачі, які володіють вищим рівнем цифрової культури, стають більш відкритими до використання електронних документів, онлайн-освіти та інших інтерактивних форм взаємодії. Завдяки зростанню цифрової компетентності, споживачі стають більш прихильними до інноваційних інформаційних послуг та технологічних рішень.

Впровадження ефективного регулювання та захисту персональних даних в Україні охоплює наявність чіткої законодавчої бази, що забезпечує конфіденційність персональних даних та довіру користувачів. Зобов'язання компаній забезпечувати високий рівень кібербезпеки та захисту інформації сприяє уникненню порушень безпеки та збереженню довіри споживачів. Важливим елементом є також визначення та гарантування прав користувачів стосовно їхніх персональних даних та принцип прозорості в обробці інформації. Це створює етичне та відповідальне інформаційне середовище, де важливо дотримання прозорих процесів обробки даних та прав споживачів. Загалом, регулювання та захист персональних даних впливають на розвиток інновацій, формуючи рамки для розвитку новаторських підходів та забезпечуючи баланс між інтересами користувачів та розвитком інформаційного ринку в Україні.

Розвиток ринку інформаційних послуг в Україні також зумовлений глобалізацією та активною участю українських ІТ-компаній на світовій арені та виявляє ряд особливостей. Зокрема, участь українських компаній у глобальних проектах розширює їх можливості та стимулює диверсифікацію ринку, підвищуючи конкурентоспроможність та ефективність послуг. Висока кваліфікація ІТ-фахівців робить українські компанії привабливими для міжнародних замовників. Культурна різноманітність та гнучкість взаємодії з різними країнами сприяють адаптації до різних умов співпраці. Глобальна конкуренція заохочує українські ІТ-компанії до інновацій та впровадження

передових технологій. Крім того, притягання іноземних інвестицій сприяє економічному зростанню та розвитку національного ринку інформаційних послуг, що підсилює інтеграцію України у світовий інформаційний простір.

Розвиток ринку інформаційних послуг, хоча вносить значний внесок у сучасний світ, може також мати негативні наслідки для суспільства. Ось деякі з можливих негативних аспектів:

- Приватність та безпека даних – зі зростанням обсягу збирання та обробки персональних даних інформаційними компаніями, збільшується ризик порушення приватності та витоку конфіденційної інформації.

- Цифровий розрив – нерівномірний доступ до інтернету та інформаційних послуг може зростати нерівності між різними групами населення і створювати цифровий розрив.

- Дезінформація та фейкі – швидкий обіг інформації в мережі може призводити до поширення дезінформації та фейкових новин, що може негативно впливати на суспільний діалог та взаєморозуміння.

- Залежність від технологій – це може призводити до проблем, коли системи виходять з ладу, або коли суспільство стає занадто залежним від електронних послуг.

- Втрата робочих місць – автоматизація та впровадження інформаційних технологій може призводити до втрати робочих місць у тих секторах, які зазнають змін через цифрову трансформацію.

- Цифровий стрес та втома – зависокий обсяг інформації та постійний зв'язок можуть призводити до цифрового стресу та втоми, впливаючи на психічне здоров'я. [22]

Важливо враховувати ці негативні аспекти та розробляти стратегії для їх вирішення, забезпечуючи баланс між розвитком технологій та благополуччям суспільства. Взаємодія інформаційних послуг із суспільством визначає новий формат спілкування, економічних відносин, освітніх процесів та взаємодії з урядом, роблячи життя більш зручним, доступним та відкритим.

У контексті швидкого технологічного розвитку та зростання залежності від інформаційних технологій, важливо розглядати ефективний регуляторний фреймворк, який забезпечить баланс між інноваціями та захистом інтересів користувачів. Ринок інформаційних послуг визначає новий спосіб взаємодії суспільства та технологій, вимагаючи постійного аналізу та адаптації до змін для досягнення оптимального розвитку.

Висновки до розділу 1

1. Ринок інформаційних послуг являє собою економічне середовище, в якому відбувається обмін інформаційними продуктами та послугами між продавцями і покупцями. Він характеризується взаємодією попиту і пропозиції, встановленням цін, укладенням угод та регулюванням обсягів товарообігу. Ринок може бути як фізичним місцем, так і абстрактним поняттям, що включає різні складові, такі як конкуренція, попит і пропозиція, ціноутворення, маркетингові стратегії та інші фактори, що впливають на економічні відносини. Сучасний ринок інформаційних послуг є складною системою соціально-економічних відносин, що використовує інституційні механізми для свого функціонування в умовах цифрової економіки. Інформаційні продукти на цьому ринку проходять всі етапи життєвого циклу, включаючи виробництво, розподіл, обмін та споживання. Ринок інформаційних послуг зазнає значних змін у своїй структурі: зростає попит на інформаційні послуги і зменшується попит на інформаційні товари. Це пояснюється тим, що споживачі надають перевагу послугам, які забезпечують доступ до інформації, ніж технічним характеристикам продуктів. Основними постачальниками інформаційних послуг є великі технологічні компанії, такі як Apple, Alphabet, Facebook, інформаційні брокери, маркетингові та консультаційні фірми, а також телекомунікаційні служби.

Структура ринку інформаційних послуг охоплює різні галузі та сегменти. Вона складається з послуг електронної комерції, що забезпечують доступ до інформації та її обробку для різних галузей, від науки і освіти до бізнесу та

медицини, з послуг телекомунікації, що охоплюють обладнання для передачі, прийому та оброблення сигналів у телекомунікаційних системах, таких як мережі зв'язку, Інтернет і мобільні телефони, з послуг програмного забезпечення включають розробку програмних продуктів для різноманітних цілей, від операційних систем і програмного забезпечення для бізнесу до веб-додатків та ігор. Послуги у сфері інформатизації охоплюють широкий, що спектр послуг, пов'язаних з впровадженням інформаційних технологій у різні галузі, від консалтингу та розробки програмного забезпечення до впровадження та підтримки ІТ-інфраструктури.

2. Інформаційні послуги стали ключовим фактором в розвитку економіки, науки, освіти, соціальної сфери та повсякденного життя.

У повсякденному житті інформаційні послуги забезпечують швидкий та зручний доступ до різноманітної інформації, полегшують отримання новин, навчання, розваги, дозволяють проводити онлайн-операції та взаємодіяти з іншими. Вони стали невід'ємною частиною сучасного життя, покращуючи його якість та зручність.

У бізнесі інформаційні послуги надають необхідну інформацію для управлінських рішень та підвищення конкурентоспроможності. Вони забезпечують доступ до актуальної інформації про ринок, конкурентів та споживачів, що сприяє оптимізації процесів та ефективному управлінню. Бізнеси використовують ці послуги для аналізу даних, прийняття обґрунтованих рішень та впровадження інновацій.

У науці та освіті інформаційні послуги надають вченим, студентам та освітянам доступ до різноманітних інформаційних ресурсів. Вони допомагають дослідникам знаходити та оцінювати наукові статті і матеріали, сприяють обміну знаннями через віртуальні спільноти. У сфері освіти інформаційні послуги підтримують навчальний процес, надаючи доступ до електронних бібліотек, навчальних платформ та інтерактивних ресурсів.

У громадських сферах інформаційні послуги покращують доступність, ефективність та прозорість громадських послуг. Вони сприяють електронному

управлінню (e-government), спрощуючи взаємодію громадян з державними органами онлайн, зменшуючи бюрократичні обмеження та прискорюючи вирішення питань. Використання відкритих даних забезпечує доступ до інформації про діяльність уряду, що збільшує прозорість та стимулює громадську участь у прийнятті рішень.

3. Формування інформаційного ринку стало наслідком технічного прогресу, особливо з появою комп'ютерних мереж, які суттєво знизили витрати на зберігання та обмін даними. Спочатку інформація не вважалася товаром і розповсюджувалася безкоштовно. Відокремлення інформаційного ринку пов'язане зі становленням постіндустріального суспільства та зростанням важливості інформації як фактору виробництва. Інформаційний ринок стає важливим сегментом економіки, де дані набувають товарного характеру, спрямовуючи розвиток на оптимізацію обміну та використання інформації. Особливості розвитку ринку інформаційних послуг в Україні визначаються рядом ключових факторів. Першим фактором є технологічна трансформація, зокрема впровадження новітніх технологій, таких як ШІ, блокчейн та Інтернет речей, які активно інтегруються в різні сфери економіки та повсякденного життя, що дозволяє автоматизувати завдання, розширювати аналітику та підвищувати безпеку обміну інформацією. Другий аспект – ринкова конкуренція, яка стимулює підприємства вдосконалювати якість та розширювати асортимент послуг, підвищуючи рівень обслуговування та конкурентоспроможність українських компаній на глобальному ринку. Третій фактор – доступність Інтернету. Покращення Інтернет-з'єднань забезпечує зручний доступ до інформаційних послуг, впливаючи на різні сфери онлайн-взаємодії та розвитку електронної комерції. Четвертий фактор – цифрова освіта та культура. Зростання електронної грамотності є важливим для ефективної взаємодії з онлайн-середовищем. Користувачі з високою цифровою культурою стають більш відкритими до використання електронних документів та онлайн-освіти, стимулюючи попит на інноваційні інформаційні послуги.

Розвиток ринку інформаційних послуг в Україні також зумовлений глобалізацією та участю українських ІТ-компаній у світових проектах. Це розширює їх можливості, підвищує конкурентоспроможність та ефективність послуг, а також сприяє економічному зростанню та інтеграції України у світовий інформаційний простір.

РОЗДІЛ 2. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз тенденції на ринку інформаційних послуг

Від появи Інтернету та зростанням доступності цифрових технологій спостерігається експоненційне збільшення використання інформаційних послуг. За останні десятиліття цей процес набув особливого прискорення, що відображається в широкому спектрі послуг, доступних для користувачів: від соціальних мереж та медіа-платформ до онлайн-банкінгу та електронної комерції. Особливо важливою стає аналітика та розумний аналіз даних для прогнозування та відповіді на змінювані потреби користувачів. У цьому контексті важливо розглядати тенденції використання інформаційних послуг для розуміння їхнього впливу на суспільство, бізнес та індивідуальні підходи до інформаційної взаємодії. [23, с. 58].

У сфері ринку інформаційних послуг в Україні взаємодіють значна кількість суб'єктів господарювання, які можна розділити на дві основні групи: підприємства та фізичні особи-підприємці.

Показники кількості суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг в Україні є важливим інструментом для виявлення динаміки ринку. Вони дозволяють аналізувати тенденції у розвитку ринку протягом певного періоду, виявляти зміни в кількості учасників ринку, розуміти його конкурентність та стабільність. У таблиці 2.1 представлені показники кількості суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг в Україні за період з 2015 по 2022 рік, розраховано їх структуру. За даними цієї таблиці видно, що протягом вказаного періоду кількість суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг в країні щорічно зростала, досягнувши у 2021 році 284,2 тис. одиниць, порівняно з 129,7 тис. одиницями у 2016 році, тобто в 2 рази або на 119 відсотків, проте у 2022 спостерігається значний спад до 57,7 тис. од., що пояснюється початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну. За аналізований період можна виділити три етапи: перший - з 2016 по 2018 рік,

Таблиця 2.1

Кількість суб'єктів господарювання та їх структура на ринку інформаційних послуг в Україні за період 2016 – 2022 роки

Роки	К-кість суб'єктів господарювання, тис. одиниць	У тому числі, %	
		підприємства	фізичні особи підприємці
2016	129,7	9,2	90,8
2017	146,9	9,1	90,9
2018	174,6	8,3	91,7
2019	206,1	7,7	92,3
2020	234,2	6,9	93,1
2021	284,2	5,8	94,2
2022	57,7	4,0	96,0

Джерело: складено автором за матеріалами [24, с. 435; 25 с. 378]

коли кількість суб'єктів господарювання на ринку стрімко збільшувалась на 13,2%, 18,9% щорічно, а другий - з 2019 року, коли кількість суб'єктів господарювання на ринку зросла лише на 1,5%, що пояснюється політичною ситуацією в країні у 2018 році та третій – стрімке зменшення на 90%, що пояснюється початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Ринкова сфера реагує на різкі зміни політичного та економічного середовища у будь-якій країні. Починаючи з 2020 року ринок інформаційних послуг знову активізувався, кількість суб'єктів господарювання почала прискорено зростати і досягла у 2021 році 284,2 тис. одиниць, що на 21,3% більше, ніж у 2020 році. Щодо структури кількості суб'єктів господарювання, переважає група "фізичні особи-підприємці", частка яких щорічно зростає, що свідчить про значні структурні зміни. Якщо у 2016 році частка фізичних осіб-підприємців складала 90,8% від загальної кількості суб'єктів господарювання, а підприємств – 9,2%, то у 2022 році частка фізичних осіб-підприємців зросла до 96%, а частка підприємств склала лише 4%.

Зростання кількості суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг, особливо за участю фізичних осіб-підприємців, вказує на активізацію та розвиток цього сегменту економіки в Україні. Це може призвести до появи

більшої різноманітності інформаційних продуктів і послуг на ринку, що в свою чергу сприятиме зростанню конкуренції і підвищенню якості надання послуг. Таке розширення учасників ринку може також стимулювати інновації та впровадження новітніх технологій для підвищення ефективності та конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Графічно загальну кількість суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг України за 2010-2022 роки представлено на рис. 2.1.

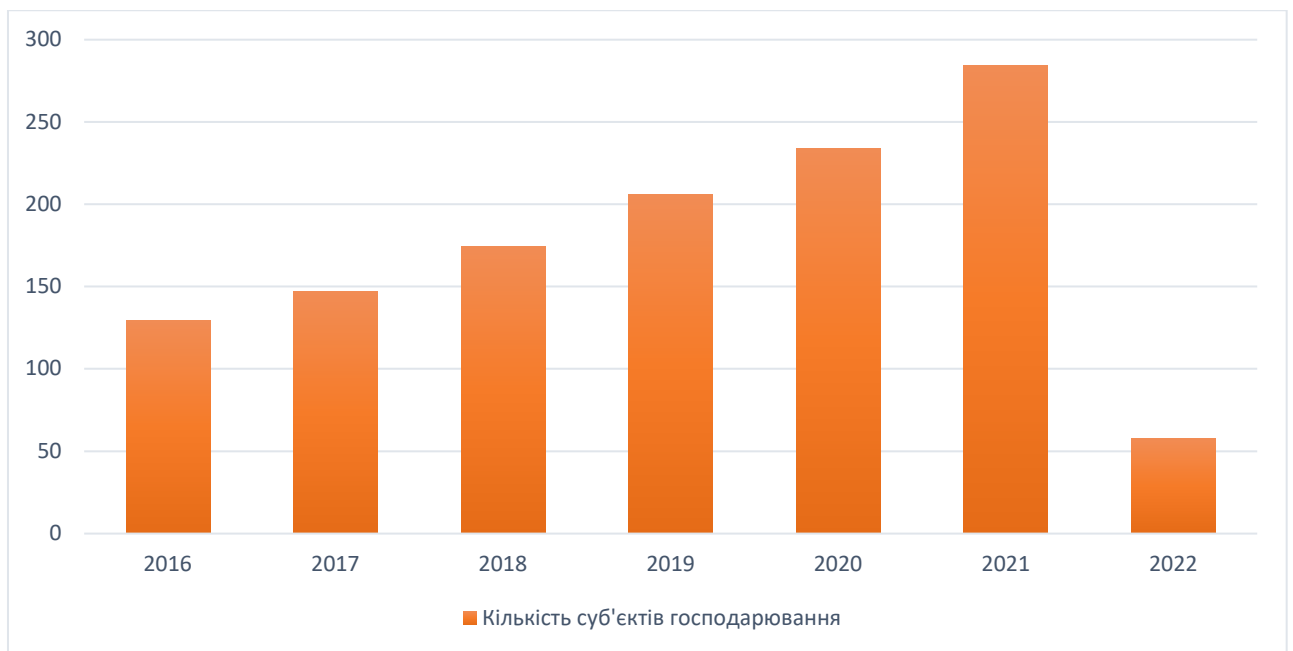

Рис. 2.1. Кількість суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг України за 2016-2022 роки, тис. одиниць

Джерело: складено автором за матеріалами [24, с. 435; 25, с. 378]

Розглянемо динаміку загальної кількості зайнятих працівників у суб'єктах господарювання на ринку інформаційних послуг, так як цей показник є ключовим для визначення рівня доступності та якості послуг, які надаються на ринку. Збільшення кількості працівників може свідчити про зростання попиту на інформаційні послуги та розвиток галузі в цілому. Більше кваліфікованих працівників може призвести до покращення якості обслуговування та розширення асортименту послуг, що сприяє зростанню популярності таких послуг серед споживачів. У той же час, недостатність кваліфікованих кадрів

може обмежити розвиток ринку та призвести до невдоволеності споживачів. Таким чином, загальна кількість зайнятих працівників на ринку інформаційних послуг є важливим фактором, що впливає на його динаміку та розвиток.

Дані представленої таблиці 2.2 демонструють загальну кількість зайнятих осіб на ринку інформаційних послуг в Україні за період 2016-2022 років, розподілену на працівників, зайнятих на підприємствах, та фізичних осіб-підприємців. Протягом цього періоду спостерігається загальне зростання кількості зайнятих осіб на ринку на 155 тис. осіб чи на 55%, що свідчить про розвиток галузі а у 2022 спостерігається спад на 3%, що пов'язано з вторгненням росії на територію України. Збільшення кількості осіб свідчить про зростання попиту на інформаційні послуги, оскільки більше людей може мати доступ до різних видів інформації. Водночас, збільшення також відображає розвиток галузі інформаційних технологій та послуг, що спонукає більше людей до працевлаштування в цьому секторі. Такі тенденції можуть бути важливими для бізнесу, оскільки вони вказують на потенційно зростаючий ринок та можливості для розвитку нових продуктів та послуг.

Таблиця 2.2

Загальна кількість зайнятих на ринку інформаційних послуг за 2016-2021 рр.

Роки	Загальна кількість зайнятих, тис. осіб	У тому числі, %	
		зайняті на підприємствах	Зайняті фізичні особи-підприємці
2016	282,0	55,4	44,6
2017	303,1	52,5	47,5
2018	331,6	47,8	52,2
2019	370,1	45,0	55,0
2020	382,1	40,1	59,9
2021	437,1	36,1	63,9
2022	423,3	31,2	68,8

Джерело: розраховано автором за матеріалами [24, с. 437; 25, с. 397]

Важливо відзначити значні зрушення у розподілі між зайнятих на підприємствах осіб та фізичними особами-підприємцями протягом усього аналізованого періоду. Структура зайнятості на ринку інформаційних послуг за

групами підприємства та фізичні особи-підприємці протягом 2016 - 2022 років наведена на рисунку 2.2.

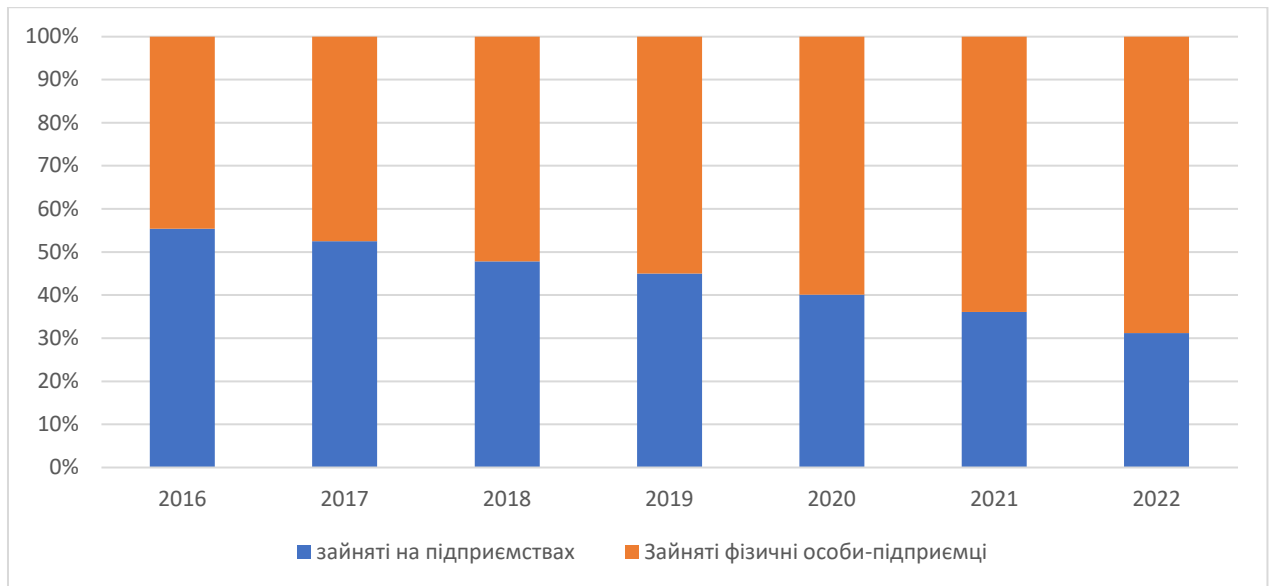

Рис. 2.2. Структура кількості зайнятих працівників на ринку інформаційних послуг України у 2010-2022 роках, %

Джерело: складено автором за матеріалами [24, с. 437; 25, с. 397]

На рисунку 2.2. можна спостерігати значні зміни у структурі зайнятості на ринку інформаційних послуг протягом вказаного періоду. Наприкінці 2016 року більшість осіб працювали на підприємствах, які складали 55,6% загальної кількості, тоді як фізичні особи-підприємці становили 44,6%. Однак у 2022 році ситуація значно змінилась: частка фізичних осіб-підприємців зросла до 68,8%, тоді як зайняті на підприємствах зайняли лише 31,2% робочої сили. Ця тенденція свідчить про зростання ролі фізичних осіб-підприємців, що може бути обумовлено розвитком цифрових технологій, які дозволяють працювати віддалено, надаючи інформаційні послуги, а також прагненням до більшої гнучкості у виборі робочого часу та умов праці. Економічні зміни і кризи підштовхують людей до пошуку альтернативних джерел доходу, а програми підтримки підприємництва і доступ до фінансових інструментів сприяють збільшенню кількості самозайнятих. Підвищення рівня освіти і доступ до

спеціалізованих тренінгів дозволяють здобувати необхідні навички для роботи у цій галузі.

Таким чином ринок інформаційних послуг переживає значний розвиток та трансформацію у зв'язку з швидкими темпами цифровізації та зростаючим попитом на цифрові технології.

2.2. Аналіз обсягів та структури ринку інформаційних послуг

Ринок інформаційних послуг швидко змінюється під впливом інноваційних технологій та змін у споживчому підході до інформації. Для розуміння цього процесу і визначення стратегічних напрямків розвитку необхідно проводити аналіз обсягу ринку інформаційних послуг з кількох причин. По-перше, він дозволяє оцінити розмір та потенціал цієї галузі економіки, що є важливим для розробки ефективних стратегій розвитку та інвестицій. По-друге, аналіз обсягу ринку допомагає виявити тенденції та динаміку його змін, що важливо для прогнозування подальшого розвитку та визначення перспективних напрямків розвитку. Крім того, розгляд обсягу ринку дозволяє виявити конкурентні переваги та недоліки на ринку, що сприяє розробці стратегій конкурентоспроможності та удосконаленню продуктів і послуг. Такий аналіз також важливий для оцінки впливу технологічних та економічних змін на ринок, що допомагає стежити за тенденціями та адаптуватися до них. В цілому, розгляд обсягу ринку інформаційних послуг є важливим інструментом для розуміння його стану, розвитку та потенціалу.

До показників ефективності функціонування суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг можна віднести обсяг реалізованої інформаційної продукції та послуг [26, с. 167]. Визначимо динаміку і тенденцію цього показника за період 2016 – 2022 роки. За даними таблиці 2.3 можна відслідкувати позитивну тенденцію зміни обсягу реалізованої продукції, що зростав в середньому на 22,8% щорічно протягом періоду з 2016 по 2021 рік. Цей ріст є відображенням зростаючої важливості інформаційних послуг у сучасному

суспільстві, де доступ до інформації та її обробка стають ключовими елементами успішного функціонування різних секторів економіки. 2022 характеризується спадом на 44,7%, що пов'язано з вторгненням РФ в Україну.

Таблиця 2.3

Динаміка обсягу реалізованої інформаційної продукції та послуг на ринку інформаційних послуг за 2016 – 2022 роки

Роки	Загальний обсяг реалізованої продукції, млн. грн.	Темп росту, %
2016	174 028,2	...
2017	216 803,8	124,6
2018	273 742,2	126,3
2019	334 865,3	122,3
2020	392 066,8	117,1
2021	528 450,7	134,8
2022	292 105,0	-44,7

Джерело: розраховано автором за матеріалами [24, с. 445; 25, с. 396]

Обсяг реалізованої продукції зріс на 303,7% в 2021 порівняно з 2016 роком. Це свідчить про інтенсивний розвиток ринку інформаційних послуг та зростаючий попит на них серед різних секторів економіки. Інформаційні технології, цифрові ресурси та інші інноваційні засоби стають драйверами цього зростання, сприяючи ефективнішому обміну інформацією та покращенню якості наданих послуг. Також можна відзначити, що зростання обсягу реалізованої продукції на ринку інформаційних послуг було практично стабільним протягом усього періоду від 2016 до 2021 року, окрім 2022 року. Це свідчить про постійно зростаючий попит на інформаційні послуги та їх значення для різних сфер діяльності. Узагальнюючи, статистичні дані можна сказати про стійке та інтенсивне зростання обсягу ринку інформаційних послуг в Україні протягом вказаного періоду. Це відображає загальні тенденції розвитку інформаційного суспільства та підтверджує важливість цього сектору для сучасної економіки. Розуміння динаміки та обсягів ринку дозволить ефективніше використовувати ресурси та можливості цього сектору для досягнення економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності.

Далі розглянемо структуру ринку інформаційних послуг, що визначається складом та розподілом його учасників, їхніми функціями та взаємозв'язками. Аналіз цієї структури є важливим для розуміння динаміки та тенденцій розвитку цього сектору економіки. За останні роки спостерігається значне зростання ринку інформаційних послуг, що зумовлено поширенням інформаційних технологій та збільшенням попиту на ці послуги.

Структура ринку інформаційних послуг безпосередньо пов'язана з інформаційними потребами і відображає можливості інформаційних технологій різних років. Найбільш відповідна та коректна структура ринку інформаційних послуг наведена на рис. 2.3

Рис. 2.3. Структура ринку інформаційних послуг

Джерело: складено автором за матеріалами [26]

Дослідження динаміки зміни структури ринку інформаційних послуг є складним і багатогранним завданням, що вимагає врахування безлічі факторів та аспектів. Включення різноманітних послуг, таких як електронна комерція, телекомунікації, програмне забезпечення та ІКТ, робить цю задачу ще більш комплексною, тому доцільно буде дослідити динаміку кожного елементу окремо та на основі даних сказати про зміни за період.

Першим розглянемо послуги електронної комерції, який спрямований на пошук та оброблення інформації, представляє собою сегмент електронного бізнесу, де товари та послуги продаються та придбаються через Інтернет, що включає в себе широкий спектр платформ, веб-сайтів, мобільних додатків та інших електронних засобів, які дозволяють споживачам швидко та зручно знаходити, порівнювати та купувати товари та послуги онлайн. [27, с. 1013]

Серед послуг електронної комерції важливе значення має пошукова система, яка допомагає користувачам знаходити необхідну інформацію та товари за допомогою ключових слів чи фраз. На рис 2.4. зображено динаміку обсягів використання послуг електронної комерції, що є важливим показником для вивчення тенденцій розвитку онлайн-торгівлі та аналізу структури інформаційних послуг.

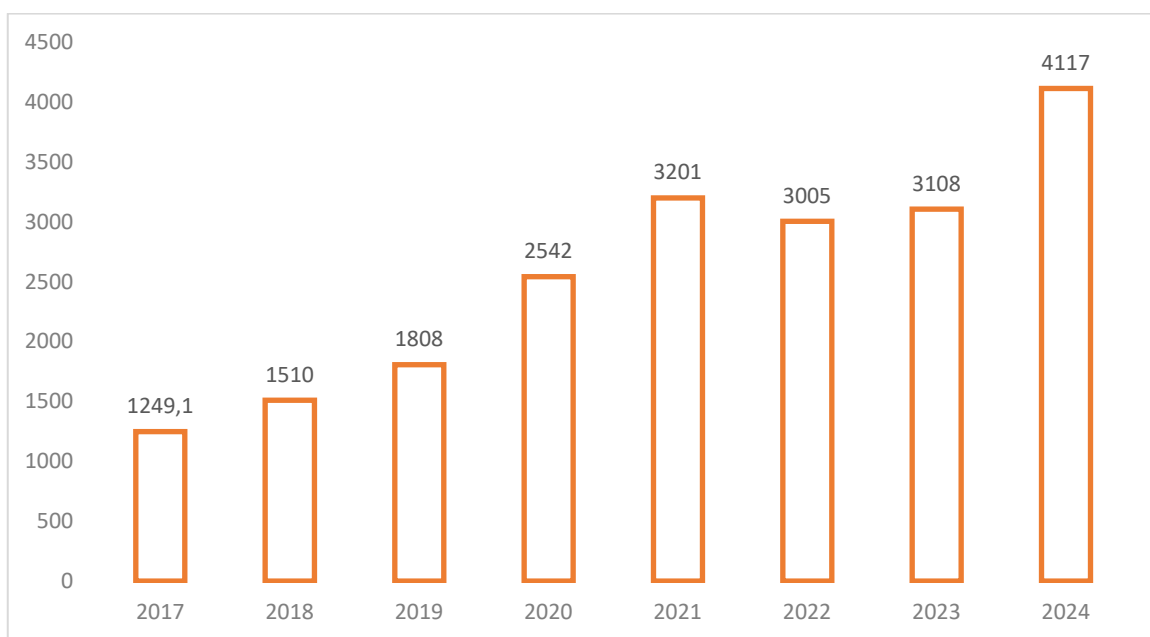

Рис. 2.4. Динаміка обсягів використання послуг електронної комерції в Україні, млн. дол. за період 2017–2024 рр.

Джерело: побудовано авторами на основі [28]

Аналізуючи графік слід відзначити, що за період 2017-2024 років спостерігається значний ріст обсягів електронної комерції в Україні. У 2017 році обсяг становив 1 249 мільйонів доларів, а до 2024 року ця цифра зросла до 4117

мільйонів доларів, тобто в 3,3 рази. Такий тренд свідчить про стрімкий розвиток електронної комерції в країні та зростання популярності онлайн-покупок серед споживачів. Зазначений період характеризується значними темпами зростання обсягів торгівлі через Інтернет, що може бути пов'язано зі збільшенням доступності та зручності онлайн-платформ для покупок, а також зі зростанням довіри споживачів до електронних торгівельних платформ.

Стосовно структури послуг електронної комерції за категоріями товарів, дані на рис. 2.5. вказують на те, що українські споживачі найчастіше здійснюють покупки в Інтернеті в сегментах «Електроніка» та «Іграшки та хобі», які становлять по 27%. Найнижча частка припадає на категорію

Рис. 2.5. Структура послуг електронної комерції в Україні, 2021–2022 рр.

Джерело: побудовано авторами на основі [29]

«Особистий догляд та продукти», яка складає 11%. Слід відзначити, що популярність категорій товарів відображає споживчі уподобання та потреби населення. Зростання популярності електроніки та іграшок може свідчити про швидкий технологічний розвиток та зростання інтересу до розважальних та

розвивальних продуктів. З іншого боку, менша увага до категорії "«Особистий догляд та продукти» може бути пов'язана з певними перевагами, які споживачі віддають покупкам цих товарів у звичайних магазинах або бажанням власноруч вибирати продукти перед покупкою.

Протягом останніх років спостерігається стійкий та істотний зростання обсягів, що свідчить про збільшення популярності онлайн-покупок серед населення. Такий позитивний тренд пояснюється зростанням доступності та зручності електронних торговельних платформ, а також зростанням довіри споживачів до цього способу здійснення покупок. Враховуючи ці тенденції, можна очікувати подальшого стабільного росту послуг електронної комерції в майбутньому.

Далі проаналізуємо послуги телекомунікаційного обладнання та послуг у сфері інформатизації. До послуг телекомунікації входить:

- мобільний зв'язок (послуги мобільних операторів, таких як Kyivstar, Vodafone, Lifecell);
- інтернет-провайдери (надання доступу до Інтернету, наприклад, Ukrtelecom, Volia);
- відеоконференції (Zoom, Skype, Microsoft Teams);
- послуги VoIP (Viber, WhatsApp, Telegram) та інше.

А до послуг у сфері інформатизації відносяться:

- інформаційні системи для бізнесу (ERP-системи, такі як SAP, Oracle),
- аналітика та обробка даних (Big Data аналітика, такі як Hadoop, Apache Spark),
- хмарні сервіси (Amazon Web Services, Google Cloud Platform, Microsoft Azure),
- кібербезпека (антивіруси, фаєрволи, такі як Kaspersky, Symantec).

Слід зазначити, що інформація та телекомунікація будуть розглядатися разом через тісний зв'язок між ними та спільність їхніх функцій у сучасному інформаційному суспільстві. Ось декілька причин, чому ці два сектори часто розглядаються разом:

1. Передача інформації – телекомунікаційні технології є основним засобом передачі інформації в сучасному світі, вони дозволяють надсилати, отримувати

та обмінюватися даними між людьми, компаніями та установами, що робить їх невід'ємною частиною інформаційного простору.

2. Цифрові технології – розвиток цифрових технологій привів до злиття телекомунікаційних сервісів та передачі інформації в онлайн-середовищі. Сьогодні багато інформаційних послуг, таких як електронна пошта, соціальні мережі, стрімінгові сервіси та інтернет-видання, надаються через мережі телекомунікацій.

3. Інтернет – Інтернет є основною платформою для доступу до інформації та комунікаційних послуг, він забезпечує доступ до великого обсягу інформації, а також сприяє комунікації між користувачами через різні телекомунікаційні сервіси, такі як електронна пошта, відеозв'язок тощо.

4. Інформаційне суспільство – сучасне суспільство все більше стає інформаційним, де обмін інформацією та доступ до неї відіграють ключову роль у різних сферах життя. Телекомунікації та інформація є основними складовими цього інформаційного суспільства [30, с. 46].

Аналіз структури валової доданої вартості за видами економічної діяльності в Україні вказує на певні тенденції та динаміку розвитку різних секторів економіки протягом років (рис. 2.6.). Значне зростання валової доданої вартості спостерігається у секторі інформації та телекомунікацій, досягнувши у 2020 році 5,8% структури, а 2021 рік характеризується також високим показником – 5,5%, що свідчить про важливість цього сектора у сучасній економіці та його стрімкий розвиток та може бути пояснене рядом факторів. По-перше, швидкі темпи розвитку цифрових технологій стимулюють інновації та нові можливості для цього сектору. Попит на цифрові послуги також значно зростає, оскільки люди все більше користуються інтернетом, мобільними додатками та іншими цифровими сервісами. Розвиток електронної комерції та покращення технологій у телекомунікаціях також сприяють цьому росту. Наприкінці, підвищення доступності та якості інтернет-з'єднань робить цифрові послуги більш доступними та зручними для користувачів, що збільшує популярність послуг інформації та телекомунікацій.

У 2022 році відбувся провал і частка інформації та телекомунікації склала 4,5%, як і в 2023 через війну.

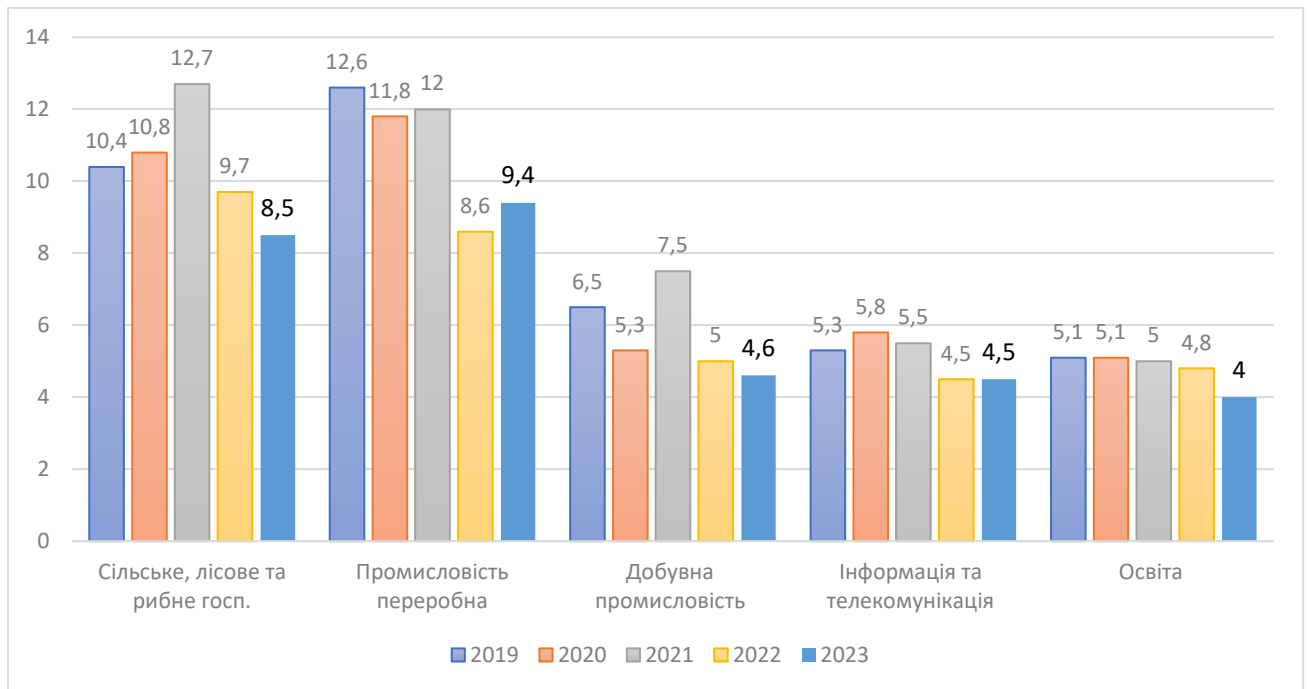

Рис. 2.6. Структура валової доданої вартості за видами економічної діяльності в Україні, %

Джерело: побудовано авторами на основі [31]

Отже, послуги телекомунікаційного обладнання та послуг у сфері інформатизації є важливою частиною структури інформаційних послуг, який постійно розвивається та змінюється відповідно до потреб ринку та технологічних тенденцій.

Послуги програмного забезпечення є одним з ключових елементів структури сучасного ринку інформаційних послуг. Він охоплює широкий спектр продуктів, від операційних систем і офісних програм до спеціалізованих програм для різних сфер діяльності. Зростання використання комп'ютерів та мобільних пристроїв у всіх аспектах життя суттєво підвищило попит на програмне забезпечення, а послуги програмного забезпечення постійно еволюціонує через постійні технологічні інновації, зміну вимог і потреб користувачів, а також конкурентну боротьбу між розробниками програм. Галузь характеризується високою динамікою та швидкими змінами, що змушує компанії постійно

вдосконалювати свої продукти та шукати нові рішення, що відкриває безліч можливостей для різних галузей, включаючи бізнес, освіту, медицину, фінанси та багато інших. Компанії, які активно працюють у цьому сегменті, мають можливість залучати нових клієнтів, розширювати свої можливості та створювати конкурентні переваги за допомогою інноваційних програмних рішень. Ринок є одним із найбільш динамічних і перспективних сегментів сучасної економіки, і його значення буде лише зростати в майбутньому. [32, с. 27].

Ринок інформаційних послуг, зокрема елемент структури - послуги інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), відіграє важливу роль у сучасному світі, де швидкість та доступність інформації є ключовими факторами успіху. Цей сегмент ринку охоплює широкий спектр продуктів і послуг, включаючи телефонію, Інтернет, телевізійне мовлення, мобільні додатки, хмарні технології, кібербезпеку та багато іншого.

ІКТ відіграють критичну роль у розвитку сучасного суспільства та економіки, сприяючи збільшенню продуктивності, підвищенню ефективності бізнес-процесів, поліпшенню комунікації та забезпеченню доступу до інформації. Зростання популярності ІКТ послуг приводить до появи нових ринкових гравців та інноваційних рішень, що стимулює конкуренцію та сприяє постійному розвитку сектора.

Щоб зрозуміти перспективи розвитку послуг інформаційно-комунікаційні технології слід оцінити, як вони використовуються на підприємствах України. Аналізуючи наведені дані (див. таблицю 2.4), можна відзначити, що протягом зазначених років з 2018 по 2021 роки спостерігається збільшення кількості підприємств, які мають постійний доступ до мережі Інтернет у 2018 кількість склала 43 303 од., а у 2021 – 44 508 од., тобто кількість збільшилась на 1 205 од. або на 3 %. Крім того, збільшується частка підприємств, що користуються послугами хмарних обчислень у 2021 році частка склала 10,2%, а у 2018 мала 9,8%, що є позитивною тенденцією. Придбання аналітичних розрахунків може служити базою для майбутньої стратегії розвитку в умовах цифрової економіки.

Також позитивним є стабільний рівень підприємств, які мають власний вебсайт, особливо з огляду на те, що їхня кількість зростає в абсолютному вираженні. Отже, наведені дані свідчать про стабільність та незначне зростання за деякими показниками впровадження послуг ІКТ на підприємствах України, що є позитивною передумовою для подальшого розвитку ринку інформаційних послуг.

Таблиця 2.4

Стан використання послуг інформаційно-комунікаційних технологій
підприємствами України

Показники	Роки		
	2018	2019	2021*
Кількість підприємств, які мають доступ до мережі Інтернет, од.	43303	43785	44508
Частка підприємств, які мають доступ до мережі Інтернет, у % до загальної кількості підприємств	88,0	86,4	86,6
Частка підприємств, які використовують фіксований широкосмуговий доступ до мережі Інтернет, у загальній кількості підприємств, %	62,1	60,9	61,8
Частка підприємств, що мають вебсайт, у загальній кількості підприємств, %	35,6	35,2	35,3
Частка підприємств, що купують послуги хмарних обчислень, у % до загальної кількості підприємств	9,8	10,3	10,2
Частка зайнятих працівників, які мають доступ до мережі Інтернет, у % до загальної кількості зайнятих працівників підприємств	27,1	28,4	28,0
Частка підприємств, що мають найманих фахівців у сфері ІКТ, у % до загальної кількості підприємств	22,3	21,6	21,7

* Збір та розрахунок даних за 2020 рік не здійснювався згідно з оновленою затвердженою статистичною методологією, яка враховує вимоги Регламенту Комісії (ЄС) No 2019/1910 від 07.11.2019 стосовно використання ІКТ та електронної комерції.

Джерело: складено автором на основі [33]

Слід ще зазначити, що ці дані також свідчать про поступове адаптування підприємств до сучасних вимог цифрової економіки. Збільшення кількості підприємств, які мають постійний доступ до Інтернету, свідчить про зростання освідомленості про важливість онлайн-присутності та цифрової комунікації для успішного бізнесу, а тенденція до використання хмарних обчислень вказує на зростання зацікавленості у використанні передових технологій для оптимізації бізнес-процесів та збільшення ефективності. Крім того, стабільний рівень підприємств, які мають власний вебсайт, свідчить про важливість онлайн-

присутності для залучення клієнтів та розширення аудиторії, що також може вказувати на те, що підприємства розуміють значення цифрового маркетингу та електронної комерції для забезпечення свого конкурентного позиціонування на ринку.

Таким чином, аналіз вищенаведених даних підтверджує потенціал для подальшого розвитку електронної торгівлі в Україні. Збільшення використання інформаційно-комунікаційних технологій та зростання кількості підприємств з онлайн-присутністю створюють сприятливі умови для розвитку цього сектору економіки. Важливо продовжувати сприяти цьому процесу шляхом підтримки інновацій та розвитку цифрової інфраструктури, щоб забезпечити подальший успіх електронної торгівлі в Україні.

2.3. Аналіз чинників, що впливають на попит та пропозицію на ринку інформаційних послуг

Ринок інформаційних послуг є одним з ключових сегментів сучасної економіки, який постійно змінюється та розвивається під впливом різноманітних факторів. Основні чинники, які впливають на цей ринок, включають технологічні зміни, попит споживачів, конкуренцію, регулювання та зміни в суспільних уявленнях. Розуміння цих факторів є важливим для прогнозування та аналізу динаміки ринку інформаційних послуг.

Збільшення частки домогосподарств, які мають доступ до Інтернету, та відмінності у доступі між міським та сільським населенням суттєво впливають на попит ринку інформаційних послуг тому що:

- збільшення кількості домогосподарств, що мають доступ до Інтернету, сприяє зростанню попиту на інтернет-послуги, такі як онлайн-розваги, соціальні мережі, електронна комерція та інші цифрові послуг;

- з масовим доступом до Інтернету споживачі мають більше можливостей для отримання інформації, зв'язку та розваг, що може призвести до зміни їхніх вподобань та споживчого поведінки. Наприклад, зростання популярності

онлайн-платформ для розваг та освіти може призвести до збільшення попиту на відповідні послуги;

- збільшення доступу до Інтернету у домогосподарствах сприяє розвитку цифрової економіки шляхом створення нових можливостей для онлайн-бізнесів та інноваційних цифрових платформ;

- різниця у доступі до Інтернету між міським та сільським населенням може призвести до регіональних відмінностей у споживчому попиті ринку інформаційних послуг. Наприклад, у міських районах може бути більший попит на послуги швидкого інтернету та цифрові розваги, тоді як у сільських районах попит може бути спрямований на доступ до базових інформаційних ресурсів та освітніх послуг.

Розглянемо розподіл домогосподарств за доступом до послуг Інтернету у міських та сільських районах протягом років з 2018 по 2021 роки та частки домогосподарств, які мають доступ до Інтернету вдома. Визначимо поняття «домогосподарство». Домогосподарство - це група людей, які проживають разом в одному житловому приміщенні або його частині. Вони забезпечують себе всім необхідним для життя, спільно ведуть господарство, об'єднують і витрачають кошти. Учасники домогосподарства можуть бути у родинних або свояцьких відносинах, або не мати жодних родинних зв'язків [34, с. 241]. Домогосподарство може складатися із однієї особи, згідно із Законом України "Про Всеукраїнський перепис населення" [35]. Згідно з даними, за п'ять років (з 2018 по 2021 рік) загальна кількість населення України зменшилася на 177 тисяч осіб, що може бути спричинене різними факторами, такими як природна згуба населення (зменшення народжуваності та збільшення смертності), міграційні процеси (виїзд за кордон або внутрішня міграція), або інші демографічні чинники. З погляду економіки, зменшення кількості населення є негативним фактором, що призводить до сповільнення зростання ВВП, оскільки зменшується кількість працездатних осіб, які виробляють та споживають продукцію. Додатково, зменшення чисельності молодого населення порівняно зі старшими нарастає тиск на Пенсійний фонд та держбюджет, що

призводить до сповільнення економічного зростання країни. Також змінилася і репродуктивна поведінка жінок: спочатку вони навчаються та роблять кар'єру, а вже потім створюють сім'ю і народжують дітей.

Важливим аспектом, відзначеним у 2021 році, є виявлене зменшення кількості міського населення на 177 тисяч осіб у порівнянні з відповідним показником 2018 року, тобто на 1,2 %, а також зменшення кількості сільського населення на 140 тисяч осіб, тобто на 2,9% також можна констатувати, що протягом досліджуваного періоду спостерігається відносне переважання міського населення над сільським. Це часто пов'язано з такими факторами, як:

- індустріалізація та розвиток промисловості – міські райони часто є центрами економічної діяльності, де зосереджені робочі місця, підприємства та інфраструктура, що приваблює людей із сільських районів, які шукають роботу та кращі умови життя;

- можливості для освіти та розвитку – міста зазвичай мають більше можливостей для освіти, культурного розвитку та доступу до новітніх технологій, що привертає молоде населення та тих, хто прагне поліпшити свої життєві умови;

- соціальні та культурні чинники – міста пропонують більший різноманіття культурного життя, розваг та соціальних мереж, що може бути привабливим для людей, які шукають нові можливості та досвід;

Ці фактори спільно створюють тенденцію до зростання міського населення у багатьох країнах.

Розглядаючи частки домогосподарств з доступом до Інтернету вдома (табл. 2.5), можна спостерігати значну перевагу у міських регіонах. Зазначена тенденція відображає різницю в доступності до інтернет-послуг між міськими (87,6%) та сільськими зонами (72,8%) , що може впливати на рівень доступу до інформації, освіти та можливостей для життєвого розвитку мешканців цих областей.

Таблиця 2.5

Розподіл домогосподарств за доступом до послуг Інтернету

Показники	2018		2019		2020		2021	
	Які проживають у місцевостях:		Які проживають у місцевостях:		Які проживають у місцевостях:		Які проживають у місцевостях:	
	Міське	Сільське	Міське	Сільське	Міське	Сільське	Міське	Сільське
Загальна кількість домогосподарств, тис	10 061	4 874	10 038	4 844	10 002	4 782	9 944	4 734
Відношення за типом місцевості до загальної кількості домогосподарств	67%	33%	67%	33%	68%	32%	68%	32%
Частка домогосподарств, які мають доступ до Інтернету вдома, %	72	41	76	44	85,6	66	87,6	72,8

Джерело: розроблено автором на основі [36, с. 72; 37, с. 104]

Для зменшення нерівності у доступі до Інтернету між міськими та сільськими регіонами необхідно приділити особливу увагу розвитку інфраструктури та програм, спрямованих на забезпечення доступу до Інтернету в сільських районах, що може включати розширення мережі інтернет-провайдерів, створення публічних майданчиків з доступом до Інтернету, проведення навчальних програм щодо користування Інтернетом у сільських школах та громадських центрах. Такі заходи допоможуть забезпечити рівний доступ до інформації, освіти та можливостей для розвитку для всіх жителів, незалежно від їхнього місця проживання.

Отже, збільшення доступу до Інтернету у домогосподарствах та відмінності у доступі між різними регіонами впливають на ринок інформаційних послуг, стимулюючи зростання попиту та зміну споживчих вподобань.

Розглянемо другий чинник, що впливає на попит – це потреби споживачів у різних типах інформаційних послуг. Розуміння того, як люди використовують Інтернет - чи це для освіти, розваг, роботи або іншої діяльності, - допомагає відокремити потреби користувачів і визначити напрямки подальшого розвитку

та покращення інформаційних сервісів. На рис. 2.7 зображено за допомогою кругової діаграми структура розподілу населення за метою користування послугами Інтернет.

Рис. 2.7 Структура розподілу населення за метою користування послугами Інтернет

Джерело: розроблено автором на основі [36, с. 72; 37, с. 104]

Згідно з даними, наведеними на рис. 2.7 скачування та перегляд мультимедійного контенту становлять 76%, цей вид використання Інтернету займає перше місце, що вказує на великий попит на розваги в мережі, що можуть бути фільми, серіали, музика, фотографії тощо. Далі, важливим аспектом є спілкування (67%), яке може включати як текстові, так і голосові та відеодзвінки через різноманітні месенджери та соціальні мережі. Також важливим елементом є телефонні розмови через Інтернет (37%), особливо за допомогою вебкамери, що дозволяє вести обличчям до обличчя розмову в реальному часі.

Аналіз відсоткового відношення використання Інтернету в різних аспектах дозволяє зробити кілька важливих висновків. По-перше, виділяється значна популярність розважального контенту та спілкування, що свідчить про важливість інтерактивності та розваг у віртуальному середовищі. По-друге, зростання інтересу до банківських послуг, пошуку медичної інформації та електронної пошти вказують на потребу в зручних та безпечних сервісах у цих сферах. Однак низька частка використання Інтернету для навчання та освіти може вказувати на необхідність посилення пропаганди та розширення доступу до цифрових освітніх ресурсів. Третій чинник, що впливає на попит – технологічні зміни. Постійний розвиток інформаційних технологій впливає на доступність та якість інформаційних послуг. Розвиток цифрових технологій відіграє ключову роль у соціально-економічному прогресі країни та сприяє її інноваційному розвитку. Ці технології спрямовують національний потенціал у необхідне русло, забезпечуючи конкурентоспроможність на глобальному ринку.

За останні десятиліття розвиток технологій радикально перетворив спосіб, яким ми споживаємо та отримуємо інформацію. Від початку 2010-х до сучасності ринок інформаційних послуг пройшов значний шлях, від впровадження нових цифрових платформ до змін у споживчих звичках та конкурентної динаміки. У цьому контексті, порівняти структуру ринку інформаційних послуг у 2010 та 2024 роках важливо, оскільки це дозволяє відслідковувати технологічні зміни, що відбулися протягом цього періоду. Від початку 2010-х до сьогодні, структура цього ринку пройшла через значні трансформації, викликані змінами у споживчих звичках, зростанням конкуренції та стрімким розвитком цифрових технологій. За допомогою рис. 2.3. та рис. 2.8. розглянемо ключові відмінності між структурою ринку інформаційних послуг у 2010 та 2022 роках:

1. Зростання конкуренції та диверсифікація учасників. У 2010 році, ринок інформаційних послуг переважно контролювали великі корпорації, такі як медіахолдинги та телекомунікаційні компанії, проте, до 2022 року, спостерігалось значне зростання кількості нових учасників, зокрема стартапів та

компаній, що спеціалізуються на цифрових послугах, що призвело до збільшення конкуренції та диверсифікації на ринку.

2. Перехід до цифрових платформ. У 2010 році, більшість інформаційних послуг надавалася через традиційні медіа – газети, телебачення, радіо. Протягом наступних років спостерігалось активне переселення до цифрових платформ, таких як веб-сайти, соціальні мережі, стрімінгові сервіси та мобільні додатки.

3. Зміни у споживчих звичках. Протягом останнього десятиліття споживачі стали більш активними у використанні мобільних пристроїв, споживанні вмісту через Інтернет та взаємодії з цифровими платформами, що призвело до зростання популярності мобільних додатків, стрімінгових сервісів та інших цифрових інновацій.

4. Зростання важливості персоналізованої інформації. У 2024 році, помітно зросла популярність персоналізованих послуг і реклами, які базувалися на великих обсягах даних та штучному інтелекті, що дозволило компаніям краще відповідати на індивідуальні потреби своїх клієнтів та збільшувати ефективність рекламних кампаній.

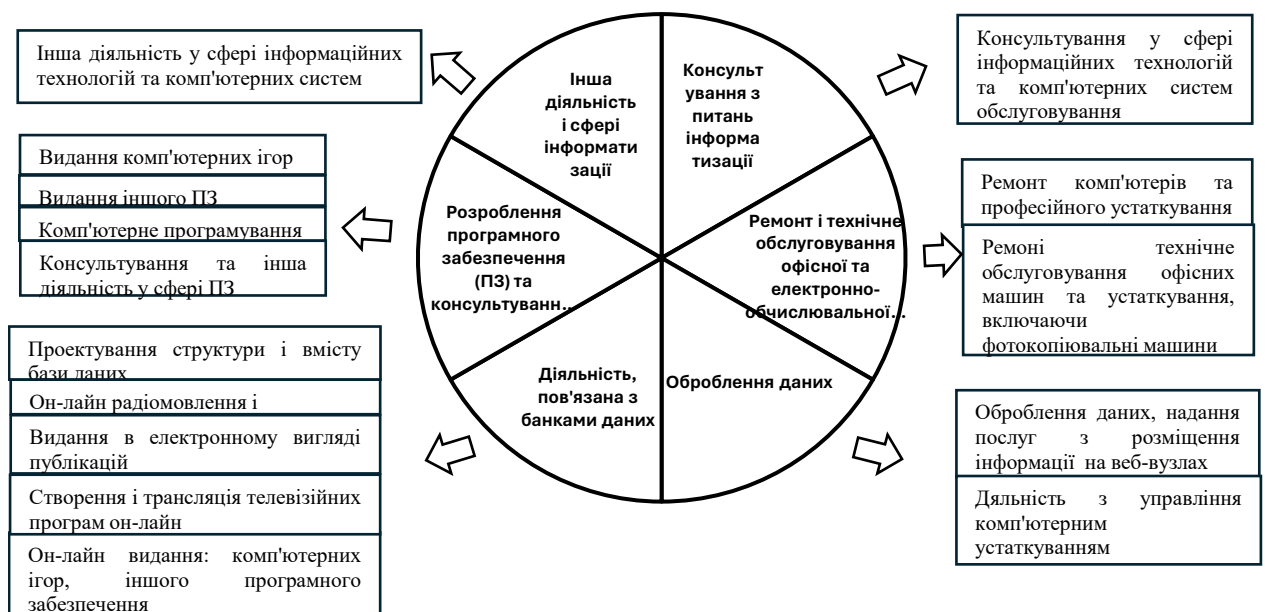

Рис. 2.8 Структура ринку інформаційних послуг за 2010 рік

Джерело: розраховано автором на основі [6]

Отже, за останні десятиліття, структура ринку інформаційних послуг пройшла важливі трансформації, відображаючи швидкий розвиток технологій та зміни у споживчих звичках, ці зміни зробили ринок більш динамічним та конкурентоспроможним, стимулюючи інновації та забезпечуючи споживачам ширший вибір та доступ до якісної інформації.

Динаміка електронної торгівлі тісно пов'язана з динамікою ринку інформаційних послуг, що є четвертим чинником. Зростання популярності електронної торгівлі стимулює попит на різноманітні інформаційні послуги, такі як цифровий маркетинг, веб-розробка, аналітика даних та електронна комунікація [38]. В той же час, розвиток інформаційних послуг, зокрема швидкий і надійний доступ до Інтернету, створення ефективних електронних платформ і засобів комунікації, сприяє зростанню інфраструктури для розвитку електронної торгівлі.

Таким чином, обидва сегменти взаємно залежні один від одного і спільно визначають динаміку та розвиток сучасного цифрового ринку. Аналізуючи тенденції електронної торгівлі в Україні (табл. 2.6), можна відзначити позитивну динаміку: кількість підприємств, що займаються електронною торгівлею, зросла у 2021 на 37 од. або на 2% порівняно з 2018, при цьому її частка в загальній кількості залишається стабільною.

Надзвичайно позитивною є зміна обсягу реалізованої продукції за допомогою електронної торгівлі: у 2021 році вона збільшилася на 1,5% порівняно з 2018 роком, а обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), отриманий від електронної торгівлі збільшився до рівня 2018 року, що є позитивною тенденцією. Також відзначається зростання інтересу підприємств до аналізу "великих даних" та використання їх для максимально ефективного застосування власних маркетингових стратегій, хоча зростання не є дуже значним, але вже спостерігається бажання підприємств мати інформацію щодо своїх споживачів (клієнтів).

Таблиця 2.6

Стан розвитку електронної торгівлі в Україні за 2018–2021 рр.

Показники	Роки			
	2018	2019	2020	2021*
Кількість підприємств, які здійснювали електронну торгівлю, одиниць	2476	2440	2494	2513
Кількість підприємств, які здійснювали електронну торгівлю, у % до загальної кількості підприємств	5	4,8	4,9	5,0
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), отриманий від електронної торгівлі, млн. грн	228 035,7	292 731,9	364 571,5	435 909,8
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), отриманий від електронної торгівлі, у % до загальної кількості підприємств	3,5	4,5	5	5,3
Частка кількості підприємств, що проводили аналіз "великих даних", за джерелами "великих даних"	12,5	11,9	12,7	-

*Інформація сформована на основі даних ініціативно поданих звітів підприємств.

Джерело: розроблено автором на основі [33]

Зростання використання електронної торгівлі підтримує попит на інформаційні послуги, такі як розробка та підтримка веб-сайтів, цифровий маркетинг, аналіз даних та інші. Зокрема, збільшення кількості підприємств, що купують послуги хмарних обчислень, може свідчити про зростання попиту на розширені інформаційні та обчислювальні можливості для підтримки їхньої електронної присутності. Також, підвищений інтерес підприємств до аналізу "великих даних" підтверджує важливість збору, обробці та інтерпретації даних для вдосконалення бізнес-процесів та прийняття стратегічних рішень. Це відображає не лише зростання усвідомлення підприємств щодо важливості даних, але й збільшення їхньої готовності інвестувати в інформаційні технології для підвищення ефективності своєї діяльності.

П'ятий чинник – регулювання, тобто державні закони та політика впливають на функціонування ринку інформаційних послуг, розглянемо закони, що впливають на ринок інформаційних послуг.

Закон України «Про захист персональних даних» [40] прийнятий у 2010 році регулює збір, зберігання, використання та захист персональних даних

громадян. Він встановлює права та обов'язки суб'єктів персональних даних (осіб, чийі дані обробляються), а також обов'язки операторів (організацій, які обробляють ці дані). Закон передбачає заборону незаконного збирання та передачі особистої інформації, а також встановлює механізми для захисту даних та відшкодування шкоди у разі їх незаконного використання. Закон має значний вплив на ринок інформаційних послуг. Введення правил щодо збору, зберігання та обробки персональних даних сприяє підвищенню довіри споживачів до інформаційних сервісів, оскільки вони знають, що їх приватні дані захищені, що може позитивно вплинути на ріст використання цих послуг. Одночасно, закон змушує компанії, які працюють з персональними даними, вкладати більше зусиль у забезпечення відповідності і впровадження заходів забезпечення безпеки даних, що може призвести до збільшення витрат на технології та персонал, спрямований на захист даних. Однак це також може стимулювати розвиток нових технологій та послуг з ціллю забезпечення відповідності законодавству. У цілому, впровадження закону про захист персональних даних може сприяти створенню більш прозорого, відповідального та надійного ринку інформаційних послуг, що в довгостроковій перспективі може мати позитивний вплив на його розвиток.

Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 № 2811-IX [41] ключовим нормативно-правовим актом, який регулює відносини у сфері захисту авторських та суміжних прав у цифрову епоху та встановлює права та обов'язки авторів, власників творів, виконавців, виробників фонограм та інших учасників культурного процесу. Закон регулює використання творів у всіх формах, включаючи друковані видання, аудіо- та відеоматеріали, а також визначає порядок ліцензування та використання творів.. Цей закон відображає сучасні виклики у сфері авторського права та створює базу для розвитку культурної індустрії та інноваційного розвитку в Україні. Це регулювання впливає на доступність та розповсюдження різних типів інформаційних продуктів, забезпечуючи справедливу компенсацію творцям контенту та захист від порушення авторських прав.

Закон України «Про рекламу» [42], прийнятий у 1996 році, визначає правила та обмеження щодо реклами в Україні. Його мета - регулювання використання реклами з метою захисту прав споживачів, підтримки конкуренції та забезпечення відповідності рекламних матеріалів морально-етичним нормам. Закон встановлює вимоги до змісту реклами, визначає обмеження стосовно реклами певних товарів і послуг (наприклад, алкогольних напоїв, тютюнових виробів тощо), а також встановлює відповідальність за порушення законодавства у сфері реклами. Цей закон спрямований на створення чесного, етичного та відповідального рекламного середовища, яке б забезпечувало інформаційну безпеку та права споживачів. Закон про рекламу впливає на ринок інформаційних послуг, забезпечуючи правові рамки для проведення рекламних кампаній, захищаючи інтереси споживачів та стимулюючи інновації в сфері маркетингу. Встановлення вимог до змісту та форми реклами сприяє чесній конкуренції та підвищує довіру споживачів до рекламованих товарів та послуг, що сприяє розвитку ринку.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» [43] визначає правила доступу громадян до інформації, яка належить до сфери публічної влади. Цей закон гарантує прозорість та відкритість управління, забезпечуючи право громадян на отримання інформації від органів влади та організацій, які фінансуються з бюджету. Він сприяє контролю за діяльністю органів влади, підвищує громадську свідомість та допомагає у забезпеченні прав і свобод громадян. Закон про доступ до публічної інформації впливає на ринок інформаційних послуг, стимулюючи конкуренцію, підвищуючи якість наданих послуг, збільшуючи попит на аналітичні та консалтингові сервіси, а також сприяючи розвитку нових технологій та інновацій в галузі інформаційної діяльності.

Ці закони та інші нормативно-правові акти складають загальне правове середовище, у якому функціонує ринок інформаційних послуг в Україні. Їх вплив може бути значним для підприємств, що працюють у цьому секторі, і вони

зазвичай мають адаптуватися до них для забезпечення відповідності законодавству.

Регулювання має значний вплив на розвиток ринку інформаційних послуг, і його ефективне впровадження важливе для забезпечення стабільності та збалансованого розвитку цього сектору. Крім того, ефективне регулювання може допомогти у вирішенні етичних питань, пов'язаних з використанням інформаційних технологій, таких як захист приватності, боротьба з кіберзлочинністю та обмеження поширення шкідливого контенту. В цілому, регулювання є важливим інструментом для забезпечення стабільного та розвиненого ринку інформаційних послуг, який сприяє якості та доступності цих послуг для користувачів у сучасному цифровому світі.

Висновки до розділу 2

1. На ринку інформаційних послуг спостерігаються важливі тенденції, зокрема стрімке зростання кількості суб'єктів господарювання, які працюють у цій сфері. Протягом останнього десятиліття попит на різноманітні інформаційні послуги значно зріс і досяг значної кількості нових мережевих платформ, соціальних мереж, електронної комерції та цифрових сервісів. Наприкінці 2016 року їх кількість становила 129,7 тис. одиниць, а до 2021 року зросла до 284,2 тис. одиниць, що відповідає збільшенню на 119%. Значне зростання також відбулося у розподілі зайнятих осіб між підприємствами та фізичними особами-підприємцями. Наприкінці 2016 року більшість осіб (55,6%) працювала на підприємствах, а фізичні особи-підприємці склали 44,6%. У 2021 році ця динаміка суттєво змінилась: частка фізичних осіб-підприємців зросла до 63,9%, в той час як особи, зайняті на підприємствах, склали лише 36,1% робочої сили. Це свідчить про зростання ролі фізичних осіб-підприємців, що частково пояснюється розвитком цифрових технологій, що сприяють віддаленій роботі та наданню інформаційних послуг, а також прагненням до більшої гнучкості у робочому часі та умовах праці.

2. Ринок інформаційних послуг перебуває у стані швидких трансформацій під впливом інноваційних технологій та змін у споживчому підході до інформації. За період з 2016 по 2021 рік, обсяг реалізованої продукції зріс у середньому на 22,8% щорічно, відображаючи зростаючу важливість інформаційних послуг у сучасному суспільстві. Таке зростання свідчить про поступове поширення доступу до інформації та її обробки, що стають ключовими елементами успішного функціонування різних секторів економіки.

Структура ринку інформаційних послуг безпосередньо пов'язана з інформаційними потребами та можливостями технологій різних років, включаючи електронну комерцію, телекомунікації, програмне забезпечення та інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ). З 2017 по 2023 рік обсяг послуг електронної комерції зріс з 1 249 мільйонів до 4 117 мільйонів доларів, що свідчить про стрімкий розвиток і зростання довіри споживачів до онлайн-платформ. Частка інформаційних послуг у валовій доданій вартості становила 5,8% у 2020 році та 5,5% у 2021 році, відображаючи тісний зв'язок між телекомунікаціями та інформаційними послугами. Програмне забезпечення є ключовим елементом ринку, охоплюючи широкий спектр продуктів і характеризуючись високою динамікою. В Україні ринок програмного забезпечення та ІКТ стабільно зростає: кількість підприємств з доступом до Інтернету збільшилася з 43 303 у 2018 році до 44 508 у 2021 році, а частка користувачів хмарних обчислень – з 9,8% до 10,2%. Ці показники свідчать про стабільне зростання використання ІКТ, що сприяє розвитку ринку інформаційних послуг.

3. На ринку інформаційних послуг відбуваються значні трансформації під впливом різних чинників, таких як технологічні зміни, зміни в споживчому попиті, конкуренція, регулювання та суспільні уявлення. Збільшення доступу до Інтернету, особливо серед міських домогосподарств, призводить до зростання попиту на онлайн-послуги та сприяє розвитку цифрової економіки. Наприкінці 2021 року в Україні кількість домогосподарств з доступом до Інтернету зросла до 44 508 одиниць, що свідчить про активний розвиток цифрової

інфраструктури. Споживачі активно використовують Інтернет для мультимедійного контенту, спілкування та онлайн-телефонії, що підкреслює важливість безпечних сервісів у банківській сфері, медичній інформації та електронній пошті. Технологічні зміни також стимулюють інновації на ринку, переходячи до цифрових платформ і змінюючи споживчі звички. Регулювання, такі як закони про захист персональних даних та авторське право, встановлюють правила для функціонування ринку інформаційних послуг, змушуючи компанії адаптуватися до нових вимог і забезпечувати високий стандарт обслуговування.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ РИНКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

3.1. Прогнозування розвитку ринку інформаційних послуг

У світі, який постійно змінюється і еволюціонує, ринок інформаційних послуг є особливо динамічним та непередбачуваним і щоб успішно функціонувати в цих умовах, необхідно мати здатність адаптуватися до змін та прогнозувати майбутні тенденції ринку. Прогнозування тенденцій допомагає розробляти стратегії, які враховують не лише поточний стан ринку, а й передбачають його можливі напрямки розвитку, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо ресурсного розподілу, інноваційних ініціатив та маркетингових стратегій, що відповідають потребам та очікуванням майбутніх споживачів [41]. Такий підхід дозволяє залишатися конкурентоспроможними та забезпечувати стабільний розвиток в умовах постійної нестабільності і змін.

У другому розділі ми розглянули динаміку ринку інформаційних послуг за 2016-2021 за допомогою показника кількості суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг в Україні, тому слід зробити прогноз на основі аналітичного вирівнювання, для цього спочатку слід розрахувати динаміку за методом аналітичного вирівнювання, що полягає в тому, що фактичні рівня ряду замінюються на теоретичні рівні, розраховані на основі функції часу (формула 3.1), ця функція називається рівнянням тренду.

$$\hat{Y} = f(t), \quad (3.1)$$

Якщо ланцюгові абсолютні прирости відносно стабільні, вирівнювання ряду здійснюється на основі лінійної функції:

$$\hat{Y} = a_0 + a_i * t, \quad (3.2)$$

Де t – порядковий номер періоду;

a_0 – рівень ряду при $t = 0$;

a_i - характеристика середньої абсолютної швидкості розвитку.

Параметри рівнянь визначають методом найменших квадратів. Відповідно до нього для лінійної функції отримують таку систему нормальних рівнянь:

$$\begin{cases} \sum y = na_0 + a_1 \sum t \\ \sum ty = a_0 \sum t + a_1 \sum t^2 \end{cases}, \quad (3.3)$$

Де n – кількість рівнів ряду динаміки.

У рядах динаміки техніка розрахунку параметрів рівняння може бути спрощена. Для цього показникам часу надають такі значення, щоб їхня сума дорівнювалася нулю, тобто $\sum t = 0$. Тоді рівняння системи набувають такий вигляд:

$$\begin{cases} \sum y = na_0 \\ \sum ty = a_1 \sum t^2 \end{cases}, \quad (3.4)$$

Звідси:

$$a_0 = \frac{\sum y}{n}, \quad a_1 = \frac{\sum ty}{\sum t^2}, \quad (3.5)$$

За даними про динаміку кількості суб'єктів господарювання (табл. 3.1) здійснимо розрахунок параметрів:

$$a_0 = \frac{1492,6}{9} = 165,8 \text{ тис. осіб}; \quad a_1 = \frac{1375,5}{60} = 23 \text{ тис. осіб.}$$

За даними розрахунками можна зробити висновок, що за аналізований період середньорічна чисельність суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг склала 167 тис. осіб та з урахуванням лінійної тенденції кількість суб'єктів господарювання в середньому щорічно збільшувалась на 23 тис. осіб. Та в результаті отримуємо таке рівняння основної тенденції:

$$\hat{Y} = 165,8 + 23t,$$

Підставляючи в рівняння прийняті значення обчислюємо вирівняні рівні ряду динаміки і отримаємо дані, що представлені у таблиці 3.1 (див. значення $\hat{Y}$). Такими чином ми отримуємо вирівнянні рівні динаміки, що вказує на те, що динаміка ринку досягає збалансованих темпів розвитку, що є позитивним аспектом для стабільності. Після визначення основної тенденції корисно відобразити вирівняну динаміку у вигляді графіка(див. рис. 3.1).

Таблиця 3.1

Кількість суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг в Україні
за період 2016 – 2021 роки

Роки	К-кість суб'єктів господарювання, тис. од. (Y)	Порядковий номер періоду (t)	t^2	Y_t	$\hat{Y}$	$(\hat{Y} - \bar{Y})^2$	$(Y - \bar{Y})^2$
2013	86,4	-4	16	-345,6	74,1	8408,9	6311,4
2014	114,4	-3	9	-343,2	97,1	4730,0	2646,5
2015	116,1	-2	4	-232,2	120,0	2102,2	2474,5
2016	129,7	-1	1	-129,7	142,9	525,6	1306,4
2017	146,9	0	0	0	165,8	0,0	358,9
2018	174,6	1	1	174,6	188,8	525,6	76,7
2019	206,1	2	4	412,2	211,7	2102,2	1620,5
2020	234,2	3	9	702,6	234,6	4730,0	4672,5
2021	284,2	4	16	1136,8	257,5	8408,9	14008,1
Разом	1 492,6	0	60	1375,5	1492,6	31533,3	33475,5

Джерело: розраховано автором за матеріалами [24, с. 435; 25 с. 378; 41, с. 444]

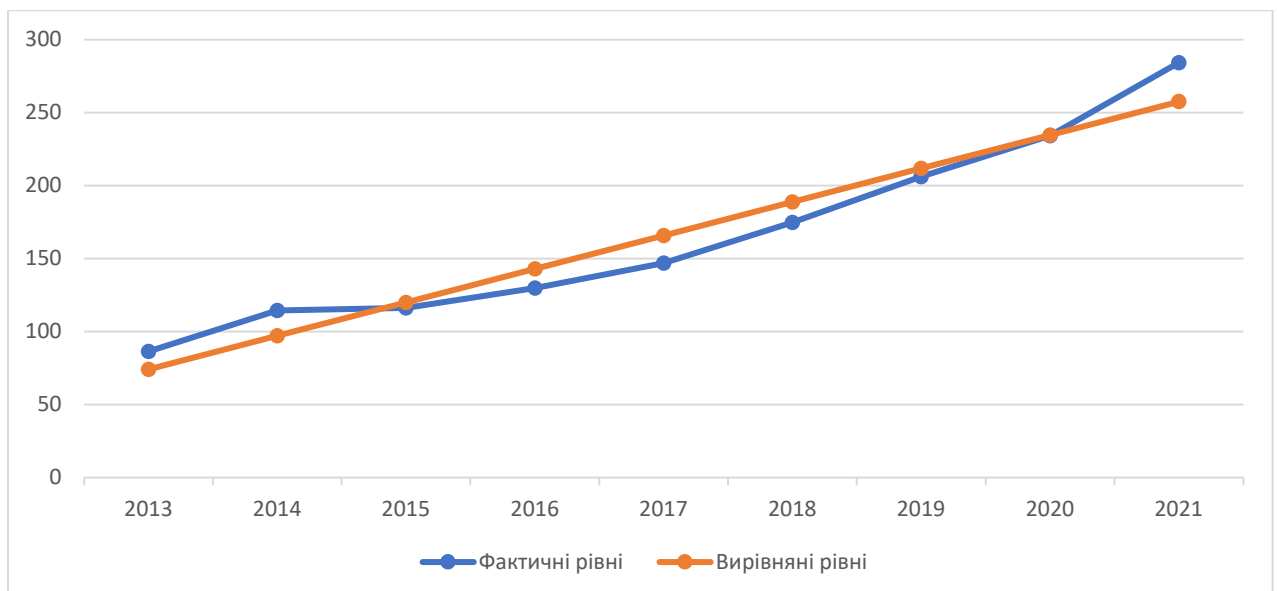

Рис. 3.1 Динаміки кількості суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг

Джерело: складено автором за матеріалами [24, с. 435; 25 с. 378, 44, с. 444]

Для оцінки надійності моделі слід розрахувати коефіцієнт детермінації. Формула коефіцієнта детермінації (R^2) виглядає так:

$$R^2 = \frac{\sum(\hat{Y} - \bar{Y})^2}{\sum(Y - \bar{Y})^2}, \quad (3.6)$$

Коефіцієнт детермінації зазвичай виражається у відсотках і може приймати значення від 0 до 1. Чим ближче значення R^2 до 1, тим краще модель пояснює варіацію в залежній змінній. Коефіцієнт є показником того, наскільки точно модель або регресійна лінія передбачає зміну в залежній змінній на основі вхідних даних. Чим більше значення коефіцієнта, тим краще модель пояснює варіацію в залежній змінній, таким чином, співвідношення допомагає визначити адекватність моделі та її здатність до прогнозування. Модель надійна, якщо $R^2 < 70\%$. Розрахуємо коефіцієнт детермінації за нашими даними (розрахунок елементів у табл. 3.1):

$$\bar{Y} = \frac{1\,492.6}{9} = 165,8 \text{ тис. осіб}$$

$$\text{За формулою 3.5: } R^2 = \frac{31\,533,3}{33\,475,5} = 0,942 * 100 = 94,2 \%$$

Отже, лінійна модель відображає 94,2% змін кількості суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг, тому ця модель надійна і може бути використана для прогнозу. У випадку, коли комплекс причин, що формують тенденцію, залишається незмінним у найближчий час, можна використовувати екстраполяцію тренду для прогнозування майбутніх значень за межами наявного ряду динаміки. Формула буде виглядати так:

$$Y_{t+l} = a_0 + a_i(t + l), \quad (3.7)$$

де l – період прогнозу

t – порядковий номер періоду;

a_0 – рівень ряду при $t = 0$;

a_i - характеристика середньої абсолютної швидкості розвитку

Кількість суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг у 2025 – 2026 роках складе 326,8 тис. осіб та 349,8 тис. осіб відповідно:

$$Y_{25} = 165,8 + 23 * (4 + 4) = 165,8 + 161 = 349,8 \text{ тис. осіб}$$

$$Y_{26} = 165,8 + 23 * (4 + 5) = 165,8 + 299 = 464,8 \text{ тис. осіб}$$

Отже, за умовою збереження лінійної тенденції можна прогнозувати, що кількість суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг складе у 2025 році 349,8 тис. осіб, а у 2026 – 464,8 тис. осіб.

Використовуючи вищезазначені формули розрахуємо також прогноз обсяг реалізованої продукції ринку інформаційних послуг [42], результат вказаний у таблиці 3.2

Таблиця 3.2

Обсяг реалізованої продукції та послуг на ринку інформаційних послуг

Роки	Загальний обсяг реалізованої продукції, млрд. грн.. (Y)	Порядковий номер періоду (t)	t^2	Yt	$\hat{Y}$	$(\hat{Y} - \bar{Y})^2$	$(Y - \bar{Y})^2$
2017	216,8	-2	4	(434)	200,9	21 999,9	17 525,0
2018	273,7	-1	1	(274)	275,0	5 500,0	5 691,7
2019	334,9	0	0	-	349,2	0,0	205,1
2020	392,1	1	1	392	423,3	5 500,0	1 838,8
2021	528,5	2	4	1 057	497,5	21 999,9	32 135,9
Разом	1 745,9	-	10	742	1 745,9	54 999,8	57 396,5

Джерело: розраховано автором за матеріалами [24, с. 445; 25, с. 396]

Використовуючи формулу 3.5 розрахуємо параметри:

$$a_0 = \frac{528\,450,7}{5} = 349,2 \text{ млрд. грн.}; a_1 = \frac{741\,618}{10} = 74,2 \text{ млрд. грн.}$$

За даними розрахунками можна зробити висновок, що за аналізований період середньорічний обсяг реалізованої продукції ринку інформаційних послуг склала 349,2 млрд. грн.. та з урахуванням лінійної тенденції обсяг реалізованої продукції в середньому щорічно збільшувалась на 74,2 млрд. грн. та в результаті отримуємо таке рівняння основної тенденції:

$$\hat{Y} = 349,2 + 74,2 t,$$

Підставляючи в рівняння прийняті значення обчислюємо вирівняні рівні ряду динаміки і отримаємо дані, що представлені у таблиці 3.2 (див. значення $\hat{Y}$). Такими чином ми отримуємо вирівнянні рівні динаміки, що вказує на те, що динаміка ринку досягає збалансованих темпів розвитку, що є позитивним аспектом для стабільності.

Для оцінки надійності моделі розрахуємо коефіцієнт детермінації за формулою 3.6

$$R^2 = \frac{54\,999,8}{57\,396,4} = 0,958 * 100 = 95,8 \%$$

Отже, лінійна модель відображає 95,8 % змін кількості суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг, тому ця модель надійна і може бути використана для прогнозу. За формулою 3.7 розрахуємо прогноз:

$$Y_{25} = 349,2 + 74,2 * (4 + 4) = 942,5 \text{ млрд. грн}$$

$$Y_{26} = 349,2 + 74,2 * (4 + 5) = 1\,016,6 \text{ млрд. грн}$$

Отже, за умовою збереження лінійної тенденції можна прогнозувати, що Обсяг реалізованої продукції на ринку інформаційних послуг складе у 2025 році 942,5 млрд. грн, а у 2026 – 1 016,6 млрд. грн..

Такий прогноз базується на передбаченні продовження тенденції збільшення кількості суб'єктів господарювання відповідно до лінійної моделі, яка передбачає стале зростання, однак варто зазначити, що точність цього прогнозу може залежати від стабільності факторів, що впливають на ринок інформаційних послуг, і від реальних змін у цих умовах у майбутньому. Потрібно також враховувати можливі наслідки геополітичних та економічних подій, таких як війна, на цей ринок, в разі військових конфліктів або інших кризових ситуацій можливе значне відхилення від передбачуваних тенденцій і прогнозів, що може вплинути на розвиток сектору інформаційних послуг та кількість суб'єктів господарювання на ньому. Таким чином, при роботі з прогнозами важливо уважно враховувати різні можливі сценарії розвитку подій, включаючи геополітичні ризики.

Ці прогнози дозволяють уявити, яким чином ринок інформаційних послуг може розвиватися в найближчі роки, враховуючи поточну тенденцію. Однак слід пам'ятати, що реальність може виявитися іншою через різноманітні змінні, що можуть впливати на цей ринок, такі як технологічні зміни, політичні рішення або економічні коливання.

3.2. Напрямки економічного та юридичного стимулювання розвитку ринку інформаційних послуг

Ринок інформаційних послуг став ключовим елементом сучасної економіки, привносячи істотні зміни в спосіб, яким люди споживають та обмінюються інформацією. З розвитком інтернету, мобільних технологій та штучного інтелекту цей ринок набуває все більшого значення, пропонуючи різноманітні сервіси та продукти, що обробляють, зберігають та передають інформацію, проте разом зі зростанням цього сектора виникають і проблеми, пов'язані з його регулюванням та управлінням.

Найбільш значущими характеристиками інформації є невичерпність в процесі використання, самозростання при споживанні, невизначеність її корисності, відсутність прямої залежності між вихідним обсягом знань і обсягом нової інформації, висока мобільність як у просторі, так і в перетіканні з одних галузей наук в інші без втрати актуальності [47]. Зважаючи на суттєвість інтелектуальної власності для стимулювання інновацій та забезпечення справедливого винагородження творців, необхідність в ефективному регулюванні доступу до неї стає настільки ж важливою, скільки й сама власність. Відсутність адекватного захисту інтелектуальної власності може порушити баланс між стимулюванням творчої діяльності та підтримкою громадського блага шляхом широкого розповсюдження знань і інформації.

Вище були розглянуті законодавчі акти, що становлять значну частину регулятивного середовища для ринку інформаційних послуг, однак, проведений аналіз виявив певні несправності та недоліки у цих законодавчих актах, які

можуть приводити до викривлення попиту на інформаційні послуги. Для кращого розуміння та подальшого вдосконалення цих законів, важливо детально розглянути зазначені недоліки та запропонувати науково обґрунтовані шляхи їх усунення. Розглянемо окремо кожний із зазначених законів.

Недоліки закону України "Про захист персональних даних" [42] полягають у вимогах, які ставлять перед компаніями значні зусилля щодо забезпечення відповідності та безпеки персональних даних, що може призвести до збільшення витрат на технології та персонал, особливо для малих та середніх підприємств, які можуть мати складнощі у впровадженні необхідних заходів безпеки. Для нівелювання недоліків закону України "Про захист персональних даних" можна вжити кілька заходів:

- уряд може надати фінансову або консультативну підтримку малим та середнім підприємствам для впровадження необхідних заходів безпеки персональних даних, що може включати навчальні програми, консультації з експертами з безпеки даних або навіть фінансову допомогу на придбання відповідного програмного забезпечення;

- уряд може розглянути можливість спрощення вимог щодо захисту персональних даних для малих підприємств, зокрема шляхом зменшення адміністративного бар'єру та встановлення менш суворих вимог до них порівняно з великими компаніями;

- проведення навчальних програм та інформаційних кампаній для бізнес-спільноти щодо важливості та методів захисту персональних даних може допомогти підприємствам краще розуміти вимоги законодавства та ефективніше їх впроваджувати;

- створення спільних ресурсів, таких як онлайн-платформи або форуми, де підприємства можуть обмінюватися досвідом та кращими практиками щодо захисту персональних даних, може забезпечити ефективне впровадження необхідних заходів безпеки.

В Європейському Союзі розроблено власний підхід до регулювання персональних даних, який відображено у багатьох документах, попередників

Загального регламенту про захист даних (GDPR). Цей регламент, будучи прямодійним, обов'язковим для усіх 28 держав-членів, установлює передові стандарти захисту особистих даних, що дійсно захищають інтереси суб'єктів цих даних, він суттєво впливає на міжнародний ринок інформаційних послуг, визначаючи ключові принципи і механізми гри.

Українське законодавство також має визначення поняття "персональні дані", яке є змістовним та лаконічним. Згідно зі статтею 2 Закону України "Про захист персональних даних" [42], це інформація або сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована. Цей закон чітко визначає права та обов'язки у зборі, обробці, зберіганні та використанні персональних даних. Багато українських ІТ компаній працюють на міжнародному ринку, керуючись принципами GDPR для захисту своїх клієнтів, проте, національне законодавство ще не адаптоване до європейських стандартів, які закріплені в GDPR. Важливими відмінностями між GDPR і українським законодавством є:

- штрафні санкції: GDPR встановлює складні та суворі штрафи, в той час як українська реальність вимагає більш жорсткої судової та адміністративної практики,
- транскордонна передача даних: українське законодавство передбачає право уряду на згоду на таку передачу, тоді як GDPR передбачає спеціальний незалежний орган,
- контролюючі органи: в Україні відсутній спеціальний орган з питань персональних даних, у той час як в країнах ЄС такий орган існує і виконує свої функції ефективніше.

Українська державна політика повинна бути спрямована на адаптацію законодавства до міжнародних стандартів, що вже існують, з метою забезпечення ефективного захисту персональних даних, тому для підвищення ефективності захисту персональних даних рекомендується адаптувати українське законодавство до європейських стандартів GDPR, що забезпечить

більш надійний захист прав фізичних осіб та покращить репутацію українських компаній на міжнародному ринку.

Недоліки Закону України "Про авторське право і суміжні права"[43] включають недостатню конкретизацію об'єктів, які можуть використовуватися, а також обмеження на використання художніх творів у дистанційному навчанні, що ускладнює освітній процес та може призвести до несприятливого впливу на здобуття знань студентами. Такі обмеження можуть стати перешкодою для ефективного використання сучасних технологій у навчальному процесі та обмежити доступ до якісної освіти для широкого кола людей.

Для усунення цих недоліків необхідне:

- оновити визначення і термінологію, включивши сучасні поняття, пов'язані з цифровими правами і технологіями;
- розширити права авторів у цифровій сфері, забезпечивши контроль за використанням цифрових творів та справедливую винагороду;
- спростити процедуру реєстрації авторських прав через електронну систему та автоматичну реєстрацію на платформах розповсюдження контенту;
- покращити захист прав в Інтернеті шляхом швидкого видалення нелегального контенту і моніторингу порушень;
- підвищити штрафні санкції за порушення авторських прав та забезпечити механізми відшкодування збитків;
- посилити міжнародну співпрацю для гармонізації законодавства і боротьби з порушеннями на глобальному рівні;
- запровадити стимули і гранти для розвитку креативних індустрій і підтримки молодих авторів, а також впровадити механізми захисту національного культурного контенту від нелегального використання.

Ці заходи сприятимуть покращенню захисту авторських прав, стимулюванню розвитку креативних індустрій та відповідності законодавства міжнародним стандартам.

Недоліки Закону України "Про рекламу" [44] полягають у тому, що деякі його вимоги можуть бути нестримані або суперечити реальним потребам

рекламодавців та споживачів, хоча він спрямований на створення чесного та етичного рекламного середовища. Для усунення цих недоліків необхідно:

- встановити чіткі правила для розміщення реклами в Інтернеті, включаючи механізми контролю за збором та використанням персональних даних;

- посилити контроль за дотриманням вимог щодо достовірності інформації в рекламі та встановити жорсткіші санкції за розповсюдження неправдивої або маніпулятивної реклами;

- розробити механізми захисту споживачів від агресивної та нав'язливої реклами, запровадивши обов'язкові вимоги щодо чіткого позначення рекламного контенту;

- запровадити більш суворі вимоги до реклами лікарських засобів та медичних послуг, з обов'язковою перевіркою рекламного контенту відповідними регулюючими органами;

- гармонізувати українське законодавство про рекламу з міжнародними стандартами та нормами, розвиваючи співпрацю з міжнародними організаціями.

Ці заходи сприятимуть удосконаленню законодавства про рекламу, підвищенню рівня захисту прав споживачів та забезпеченню відповідності національних норм сучасним міжнародним стандартам.

Недоліки Закону України "Про доступ до публічної інформації" [45] включають можливість використання його для створення перешкод у доступі до інформації та недостатню регулятивну гнучкість, що може вплинути на ефективність його застосування. Для усунення цих недоліків пропонується оновити визначення і термінологію, уточнивши та розширивши поняття, що стосуються цифрових форматів інформації та електронних документів, враховуючи сучасні технології та платформи. Спрощення процедури запиту інформації шляхом запровадження електронної системи для подачі та обробки запитів знизить бюрократичні бар'єри та пришвидшить процес, а встановлення чітких вимог до змісту відповідей на запити, зокрема щодо надання повної та зрозумілої інформації, та обов'язок органів влади надавати обґрунтовані

пояснення у випадках відмови у наданні інформації, забезпечить прозорість. Підвищення відповідальності за порушення закону через жорсткіші санкції за ненадання або несвоєчасне надання публічної інформації та впровадження механізмів контролю та моніторингу виконання закону органами влади сприятиме ефективності. Розширення доступу до відкритих даних стимулюватиме публікацію актуальних даних на офіційних вебсайтах органів влади та впровадження єдиної платформи для доступу до відкритих даних, що централізує та спрощує доступ.

Ці заходи сприятимуть удосконаленню законодавства про доступ до публічної інформації, підвищенню рівня прозорості та відкритості органів влади, а також забезпеченню ефективного захисту прав громадян на отримання інформації.

Для стимулювання розвитку ринку інформаційних послуг в Україні можна впровадити різні податкові пільги, субсидії та інші економічні пропозиції, наприклад:

1. Зниження податку на прибуток для компаній, що займаються розробкою програмного забезпечення або надають інформаційні послуги, може сприяти розвитку галузі.

2. Введення податкових канікул на перші три роки діяльності для нових ІТ-компаній також стане важливим кроком, що стимулюватиме створення нових компаній, збільшуючи різноманітність послуг і продуктів, молоді компанії зможуть більше інвестувати в інновації, що підвищить технологічний розвиток галузі, а іноземні інвестори можуть активніше вкладати кошти в український ІТ-сектор, що сприятиме його зростанню.

3. Державні гранти для стартапів у пріоритетних сферах розвитку ринку інформаційних технологій допоможуть розвивати нові продукти та послуги.

4. Важливо надавати субсидії на навчання та перекваліфікацію працівників ІТ-компаній, а також для перекваліфікації фахівців з інших галузей у сферу інформаційних послуг, що сприятиме підвищенню кваліфікації та конкурентоспроможності працівників, що збільшить їх продуктивність і якість

наданих послуг. Залучення нових фахівців з інших галузей допоможе вирішити проблему нестачі кадрів в ІТ-секторі, сприятиме зниженню безробіття і забезпечить додатковий економічний ріст.

5. Пільгові кредити від державних банків для інвесторів, які вкладають кошти у розвиток ІТ-компаній. Такі дії з боку держави призведуть до залучення більше інвестицій у сектор, сприяючи створенню нових компаній та розширенню існуючих. Пільгові умови кредитування зменшать фінансові ризики для інвесторів, що підвищить їх зацікавленість у довгострокових проектах, а це, в свою чергу, сприятиме розвитку інноваційних технологій, збільшенню кількості робочих місць та підвищенню конкурентоспроможності країни на світовому ринку ІТ-послуг.

6. Фінансування наукових досліджень і розробок у цій сфері дозволить створювати нові продукти та послуги, які можуть змінити ринок і підвищити конкурентоспроможність країни на глобальному рівні.

7. Спрощення регуляторних процедур для ІТ-компаній, зокрема зменшення адміністративного навантаження та спрощення процедур реєстрації та ліцензування, сприятиме зростанню кількості підприємств у цій галузі.

8. Розвиток технопарків з пільговими умовами, включаючи пільгове оподаткування та доступ до інфраструктури, стане важливим фактором для залучення нових компаній у сферу інформаційних послуг і формуванню інноваційних кластерів у сфері інформаційних послуг.

9. Також необхідно підтримувати експорт інформаційних послуг фінансуючи участь у міжнародних виставках і конференціях, що дозволить ІТ-компаніям презентувати свої продукти та послуги міжнародній аудиторії, налагоджувати контакти з потенційними партнерами та клієнтами, а також вивчати світові тенденції і нові технології.

10. Проведення маркетингових кампаній для просування українських ІТ-продуктів на світових ринках стане ще одним важливим кроком у розвитку ринку інформаційних послуг. Впровадження цих заходів допоможе значно підвищити

конкурентоспроможність українських ІТ-компаній і залучити більше інвестицій у цю важливу галузь.

Загальна мета економічного та юридичного регулювання розвитку ринку інформаційних послуг полягає в створенні сприятливого середовища для розвитку інновацій, захисту прав споживачів та забезпечення стабільного та ефективного функціонування ринку. Дані заходи можливі будуть завдяки поєднанню правового регулювання, технологічних інновацій та громадської свідомості, однак, недостатність заходів може призвести до серйозних наслідків, таких як порушення конфіденційності, втрати даних або збитки для бізнесу та громадян, тому неупинна праця над підвищенням кібербезпеки є важливою для стабільного та безпечного цифрового середовища. Важливо балансувати між захистом прав та інтересів усіх учасників ринку, стимулюванням інновацій та забезпеченням доступності та справедливості. Тільки такий підхід дозволить створити сприятливі умови для сталого розвитку інформаційної сфери, яка відіграє ключову роль у сучасному суспільстві.

3.3. Вдосконалення механізму розвитку ринку інформаційних послуг

У сучасних умовах глобалізації та інформатизації суспільства, розвиток ринку інформаційних послуг стає однією з ключових складових економічного зростання та модернізації економіки. Ідентифікація механізмів економічного розвитку, зокрема інноваційно-інвестиційного, вимагає розроблення нових концептуальних підходів і розширення проблемного поля дослідження. Це стає особливо актуальним в умовах глобальної трансформації, коли інновації та інвестиції виступають як взаємопов'язані елементи механізмів модернізації економіки.

В сучасній науковій літературі сформувалося два основні підходи до розуміння механізму інноваційно-інвестиційного розвитку – предметно-технологічний та функціональний. У рамках предметно-технологічного підходу механізм інноваційно-інвестиційного розвитку розглядається як особливий тип

змін, пов'язаних з оновленням системи інноваційно-інвестиційної діяльності, її структурного і функціонального змісту. Предметно-технологічний підхід акцентує увагу на технічних і наукових аспектах інноваційно-інвестиційної діяльності, тут основний фокус зосереджений на створенні нових технологій, розробці інноваційних продуктів і процесів, які потребують значних інвестицій для їх реалізації. Цей підхід розглядає механізм як комплекс дій і заходів, що забезпечують технічний прогрес і впровадження нових технологій. Функціональний підхід орієнтується на поєднання науково-технічних проблем з їх фінансово-інвестиційним забезпеченням. Він підкреслює необхідність комплексного підходу, де інноваційні ідеї знаходять своє фінансове підкріплення, створюючи цілісний процес від ідеї до її ринкової реалізації. Цей підхід включає фінансове планування, управління ресурсами, маркетинг і збут інноваційних продуктів.

Глобалізаційні процеси стимулюють інноваційну модернізацію національної економіки, яка сприяє скороченню відставання від країн-конкурентів завдяки синергії інноваційної діяльності, інформаційних технологій та фінансово-інвестиційного забезпечення, а також ефективній інтеграції країни у світовий ринок. Глобальні перетворення і світові інтеграційні процеси змінюють характер конкурентної боротьби, трансформуючи умови та механізми формування інноваційних конкурентних переваг. Глобальний рух інформатизації можливе призведе до часткового або повного руйнування національні економічні систем, що відсторонюються від цього руху. Тому дослідження механізмів інноваційної модернізації національної економіки на базі інформаційних технологій допомагає визначити завдання оновлення векторів економічного розвитку, що відобразиться в формуванні та реалізації виникаючих конкурентних переваг.

Грунтуючись на розумінні механізму інноваційно-інвестиційного розвитку дозволяє визначити особливості та виявити взаємозв'язки між потенціалом інформатизації та інноваційною модернізацією національної економіки (рис. 3.2).

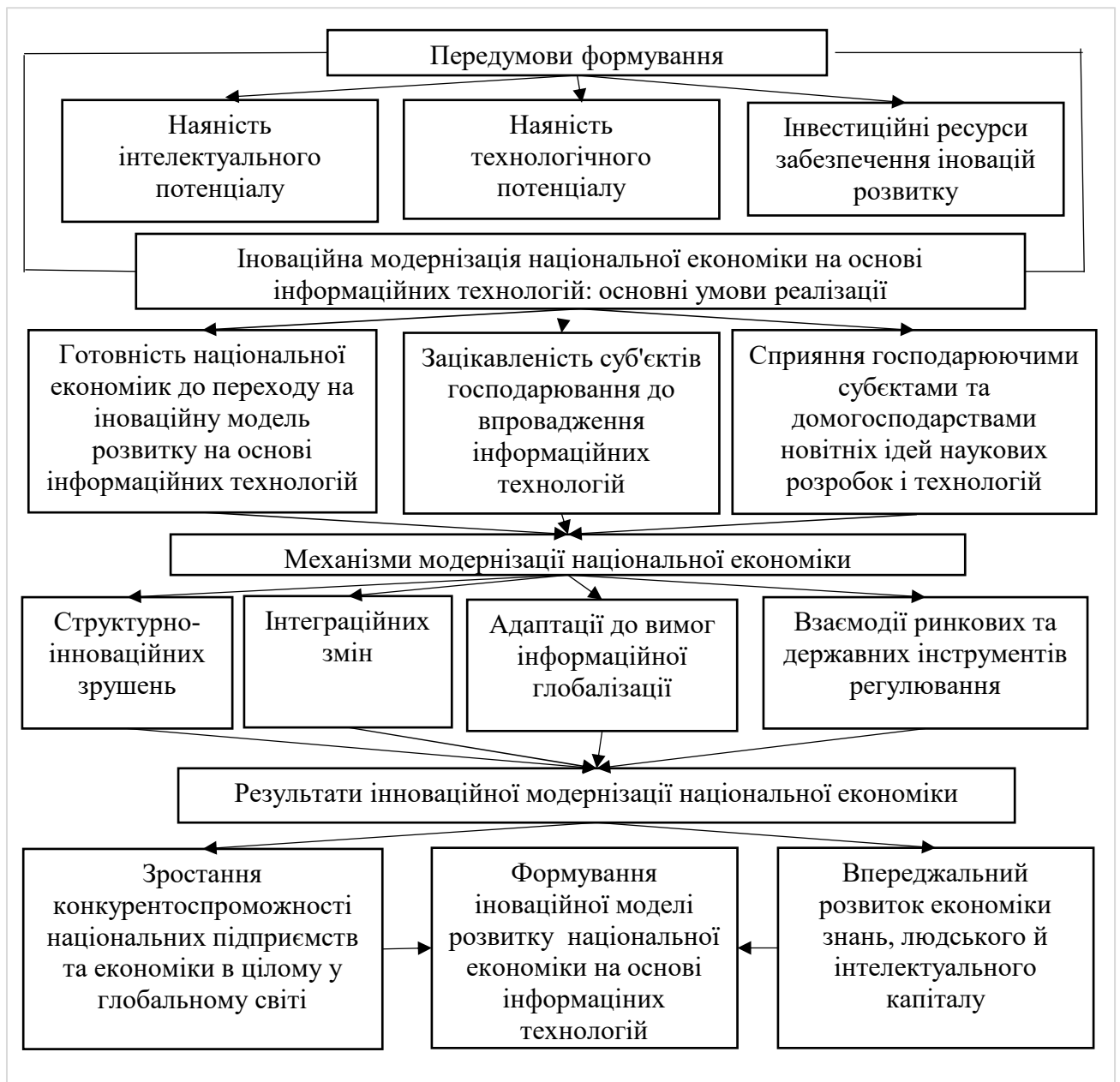

Рис. 3.2 Структурно-логічна схема взаємозв'язку потенціалу інформатизації і інноваційної модернізації національної економіки

Джерело: розроблено автором на основі [48]

Глобалізаційні процеси суттєво впливають на інноваційну модернізацію національної економіки, надаючи можливості для скорочення відставання від країн-конкурентів завдяки синергії поєднання інноваційної діяльності і процесів її фінансово-інвестиційного забезпечення. Для ринку інформаційних послуг це означає швидке впровадження нових технологій і послуг, які можуть бути підтримані відповідними фінансовими ресурсами. Ефективна інтеграція країни у

світовий простір включає впровадження міжнародних стандартів, участь у глобальних ринках інформаційних послуг і використання передових технологій з інших країн, що дозволяє підвищити конкурентоспроможність національного ринку інформаційних послуг і залучити додаткові інвестиції.

Глобалізаційні процеси можуть мати як позитивні, так і негативні наслідки для національних інноваційних систем (НІС). Часткове або повне руйнування НІС може відбуватися через недостатню адаптацію національних систем до нових глобальних умов. Для ринку інформаційних послуг це означає ризик втрати конкурентоспроможності перед міжнародними гігантами, які можуть запропонувати більш передові технології та послуги. Зниження самодостатності економічного розвитку означає, що національна економіка стає залежною від іноземних технологій та інвестицій. На ринку інформаційних послуг це може призвести до того, що ключові сегменти ринку будуть контролюватися іноземними компаніями, що обмежує можливості для національних гравців.

Вдосконалення механізму розвитку ринку інформаційних послуг включає кілька ключових аспектів:

1. Розробка нових концептуальних підходів до аналізу і управління ринком інформаційних послуг, що включає визначення основних напрямків розвитку, оцінку потенціалу ринку, аналіз конкурентного середовища і визначення стратегій для підвищення конкурентоспроможності.
2. Підвищення ефективності інвестицій у сферу інформаційних послуг, що може бути досягнуто через створення сприятливих умов для інвесторів, розвиток фінансових інструментів і механізмів, що забезпечують залучення інвестицій, а також підвищення прозорості і прогнозованості ринку;
3. Інтеграція ринку інформаційних послуг у глобальний простір, що включає впровадження міжнародних стандартів, розвиток співпраці з іноземними компаніями, участь у глобальних проектах і використання передових технологій.
4. Розвиток інноваційних технологій і послуг у сфері інформації та комунікації, що включає підтримку науково-дослідних і дослідно-

конструкторських робіт, розвиток стартапів, впровадження нових технологій і продуктів на ринку;

5. Підвищення кваліфікації кадрів у сфері інформаційних послуг, що включає розвиток системи освіти і підготовки кадрів, проведення тренінгів і семінарів, створення умов для професійного зростання і підвищення кваліфікації працівників.

Отже, вдосконалення механізму розвитку ринку інформаційних послуг є важливим завданням в умовах сучасної глобалізації та швидкої технологічної еволюції. Ефективний розвиток цього ринку вимагає нових концептуальних підходів та розширення дослідницького поля, особливо в умовах глобальної трансформації, де інновації та інвестиції взаємопов'язані з механізмами модернізації економіки.

Висновки до розділу 3

1. Прогнозований розвиток ринку інформаційних послуг показав, що у 2025 році кількість суб'єктів господарювання складе 349,8 тис. осіб, а у 2026 році ця кількість збільшиться до 464,8 тис. осіб. Середньорічний обсяг реалізованої продукції за аналізований період склав 349,2 млрд. грн., з урахуванням лінійної тенденції, обсяг реалізованої продукції в середньому щорічно збільшувався на 74,2 млрд. грн. Прогнозується, що обсяг реалізованої продукції у 2025 році складе 942,5 млрд. грн., а у 2026 році - 1 016,6 млрд. грн.. Ці прогнози дозволяють уявити, яким чином ринок інформаційних послуг може розвиватися в найближчі роки, враховуючи поточну тенденцію. Проте слід пам'ятати, що реальність може виявитися іншою через різноманітні змінні, такі як технологічні зміни, політичні рішення або економічні коливання.

2. Був комплексний підхід до економічного та юридичного регулювання ринку інформаційних послуг, що включає створення фінансових механізмів підтримки для малих та середніх підприємств, спрощення вимог щодо захисту даних, проведення навчальних програм та інформаційних кампаній, створення спільних ресурсів для обміну досвідом та адаптацію законодавства до

міжнародних стандартів, зокрема європейського GDPR, з метою забезпечення ефективного захисту персональних даних та підвищення конкурентоспроможності українських компаній на міжнародному ринку. Також напрямки включають оновлення визначень і термінології, розширення прав авторів у цифровій сфері, спрощення процедур реєстрації авторських прав, покращення захисту прав в Інтернеті, підвищення штрафів за порушення авторських прав, зміцнення міжнародної співпраці, впровадження стимулів для розвитку креативних індустрій та захисту національного культурного контенту. Також важливими напрямками є встановлення чітких правил для розміщення реклами в Інтернеті, посилення контролю за дотриманням вимог до реклами, розробка механізмів захисту споживачів від агресивної реклами, а також гармонізація українського законодавства про рекламу з міжнародними стандартами. Розширення доступу до відкритих даних також сприятиме підвищенню прозорості та захисту прав громадян. Загальна мета регулювання полягає в створенні сприятливого середовища для розвитку інновацій та захисту прав споживачів за урахуванням потреб ринку та соціальних аспектів.

3. У сучасному світі глобалізації та інформатизації розвиток ринку інформаційних послуг стає ключовим фактором економічного зростання. Ідентифікація механізмів інноваційно-інвестиційного розвитку потребує нових концептуальних підходів і розширення дослідницького поля. Глобалізаційні процеси сприяють швидкому впровадженню нових технологій, але також можуть призвести до втрати конкурентоспроможності національних систем перед міжнародними конкурентами. Вдосконалення механізму розвитку ринку інформаційних послуг потребує комплексного підходу, що включає розробку нових стратегій, інтеграцію у глобальний простір, розвиток інновацій та підвищення кваліфікації кадрів. Тільки таким чином можна забезпечити стійке економічне зростання та збереження конкурентоспроможності національної економіки в умовах сучасної глобалізації.

ВИСНОВКИ

1. Дослідивши ринок інформаційних послуг, було визначено, що це жива та непередбачувана система, що постійно трансформується під впливом новітніх технологій та соціокультурних змін, а його головна мета полягає у наданні широкого спектру електронних сервісів, спрямованих на задоволення потреб користувачів у комунікації, розвагах, бізнесі та забезпеченні інформаційної безпеки. Структура цього ринку визначається різноманітністю його учасників, які включають провайдерів контенту, розробників програмного забезпечення, телекомунікаційні компанії, а також самих користувачів

2. Проведена оцінка інформаційних послуг у сучасному суспільстві, і виявлено, що роль інформаційних послуг у сучасному суспільстві надзвичайно важлива і визначальна, вони стали ключовим фактором у розвитку економіки, науки, освіти, соціальної сфери та повсякденного життя. Інформаційні послуги забезпечують доступ до різноманітної інформації, полегшуючи отримання новин, навчання та розваги, що робить інформацію доступною в будь-який час та в будь-якому місці. У бізнесі вони забезпечують необхідну інформацію для управлінських рішень та підвищення конкурентоспроможності. У сфері науки та освіти інформаційні послуги надають доступ до матеріалів для досліджень, навчання та обміну знаннями. У громадських сферах вони поліпшують доступність, ефективність та транспарентність громадських послуг через електронне управління та відкриті дані. Технологічні інновації прискорюють розвиток інформаційних послуг, забезпечуючи більш ефективні, доступні та інноваційні можливості для суспільства в цілому.

3. Обґрунтовано особливості розвитку ринку інформаційних послуг в Україні. Формування інформаційного ринку, яке стало наслідком технічного прогресу, зокрема з появою комп'ютерних мереж, революціонізувало процеси створення, обробки та передачі великої кількості інформації, знизивши витрати на зберігання та обмін даними. Цей ринок, який раніше не вважався товарним у сфері технологічного обміну, тепер визнається важливим сегментом економіки,

де велика кількість даних набуває товарного характеру. Розвиток інформаційного ринку в Україні визначається рядом ключових факторів, включаючи технологічну трансформацію, ринкову конкуренцію, доступність Інтернету, цифрову освіту та культуру, а також глобалізацію. Проте, необхідно враховувати можливі негативні наслідки, такі як порушення приватності та безпеки даних, цифровий розрив та поширення дезінформації. Завдяки стратегічному аналізу та прогнозуванню, Україна може оптимізувати розвиток свого інформаційного ринку, забезпечуючи конкурентоспроможність та стійкість на ринку інформаційних послуг.

4. Проаналізувавши тенденції використання на ринку інформаційних послуг, було виявлено, що протягом 2015–2021 років спостерігаються важливі тенденції, зокрема стрімке зростання кількості суб'єктів господарювання, які працюють у цій сфері. Наприкінці 2016 року їх кількість становила 129,7 тис. одиниць, а до 2021 року зросла до 284,2 тис. одиниць, що відповідає збільшенню на 119%. Значне зростання також відбулося у розподілі зайнятих осіб між підприємствами та фізичними особами-підприємцями. Наприкінці 2016 року більшість осіб (55,6%) працювала на підприємствах, а фізичні особи-підприємці склали 44,6%. У 2021 році ця динаміка суттєво змінилась: частка фізичних осіб-підприємців зросла до 63,9%, в той час як особи, зайняті на підприємствах, склали лише 36,1% робочої сили. Це свідчить про зростання ролі фізичних осіб-підприємців, що частково пояснюється розвитком цифрових технологій, що сприяють віддаленій роботі та наданню інформаційних послуг, а також прагненням до більшої гнучкості у робочому часі та умовах праці.

5. Дослідивши обсяг та структуру ринку інформаційних послуг, було виявлено, що ринок інформаційних послуг переживає швидкий розвиток, що обумовлено інноваційними технологіями та змінами у споживчому підході до інформації. Дані показують стабільний інтенсивний ріст обсягу ринку інформаційних послуг в Україні що зростав в середньому на 22,8% щорічно протягом періоду з 2016 по 2021 рік і досягнув 528 млрд. грн., що свідчить про постійний попит на такі послуги та їх значення для різних сфер діяльності.

Структура ринку інформаційних послуг визначається потребами споживачів і можливостями інформаційних технологій. За період з 2017 по 2024 рік обсяг електронної комерції в Україні зріс з 1 249 мільйонів доларів до 4117 мільйонів доларів, або в 3,3 рази у 2024 році, що свідчить про стрімкий розвиток електронної комерції та збільшення довіри споживачів до онлайн-платформ для покупок. Наприклад, у 2020 році частка інформаційних послуг у валовій доданій вартості склала 5,8%, а в 2021 році – 5,5%. Послуги програмного забезпечення охоплюють широкий спектр продуктів, а попит на них зростає завдяки розширенню використання комп'ютерів та мобільних пристроїв. Кількість підприємств з постійним доступом до мережі Інтернет зросла з 43 303 у 2018 році до 44 508 у 2021 році, що означає збільшення на 1 205 підприємств або на 3%. Також спостерігається збільшення частки підприємств, які користуються послугами хмарних обчислень: з 9,8% у 2018 році до 10,2% у 2021 році.

6. Проаналізувавши, які чинники впливають на попит та пропозицію на ринку інформаційних послуг, з'ясовано, що попит на ринку інформаційних послуг дійсно дуже чутливий до різноманітних факторів, що включають розподіл доступу до Інтернету серед домогосподарств, потреби споживачів у різних типах інформаційних послуг, технологічний прогрес та законодавчі норми. Збільшення доступу до Інтернету для домогосподарств сприяє зростанню попиту на цифрові послуги. За період з 2018 по 2021 рік кількість домогосподарств, які мали доступ до Інтернету в Україні, зросла з 43 303 до 44 508 одиниць. Необхідно також врахувати регіональні відмінності у доступі до Інтернету між міськими та сільськими районами. За результатами аналізу, велика частина користувачів (76%) використовує Інтернет для споживання мультимедійного контенту. Далі, спілкування займає важливе місце, із 67% користувачів, які використовують Інтернет для текстових, голосових та відеодзвінків через месенджери та соціальні мережі. Телефонні розмови через Інтернет також досить популярні, із 37% користувачів, особливо через вебкамери для обличчям до обличчя розмови в реальному часі. І, нарешті, регулювання визначає правила гри, забезпечуючи безпеку та захист прав споживачів у

цифровому середовищі. Недоліки у будь-якій з цих сфер можуть перешкоджати росту ринку, тому важливо постійно вдосконалювати механізми захисту даних та враховувати потреби споживачів у високоякісних та безпечних інформаційних послугах.

7. Дослідивши розвиток ринку інформаційних послуг в Україні, розроблено прогноз і на його основі можна очікувати подальше зростання кількості суб'єктів господарювання та розширення спектру послуг, доступних для споживачів. З урахуванням стабільної лінійної тенденції, прогнозується, що за умовою збереження лінійної тенденції кількість суб'єктів господарювання на ринку інформаційних послуг складе у 2025 році 349,8 тис. осіб, а у 2026 – 464,8 тис. осіб., а обсяг реалізованої продукції на ринку інформаційних послуг складе у 2025 році 942,5 млрд. грн, а у 2026 – 1 016,6 млрд. грн.. На основі прогнозу розвитку ринку інформаційних послуг в Україні можна зробити висновок, що цей сектор має потенціал для подальшого стабільного зростання.

8. Запропоновано удосконалення стимулювання розвитку ринку інформаційних послуг шляхом усунення недоліків у законодавстві яке його регулює за напрямками: встановлення стандартів якості, захисту прав інтелектуальної власності, регулювання конкуренції, забезпечення доступності та безпеки інформаційних послуг. Запропоновані пропозиції, щодо стимулювання розвитку ринку інформаційних послуг в Україні, які сприятимуть, як зростанню безпосередньо самого ринку та економіки в цілому, так і зростанню її конкурентоздатності в сучасному глобальному світі.

9. Обґрунтовано вдосконалення механізму розвитку ринку інформаційних послуг, що включає розробку нових стратегій, інтеграцію у глобальний простір, розвиток інновацій та підвищення кваліфікації кадрів. Запропонована структурно-логічна схема взаємозв'язку потенціалу інформатизації і інноваційної модернізації національної економіки. Виділені ключові аспекти вдосконалення механізму розвитку ринку інформаційних послуг, які забезпечать стійке економічне зростання та збереження конкурентоспроможності національної економіки в умовах сучасної глобалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загороднюк О. В. Теоретична сутність ринку, його функції та структурні складові / О. В. Загороднюк // Формування ринкової економіки : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» – Київ : КНЕУ, 2009. – Спец. вип.: Аграрна економічна освіта в розбудові конкурентоспроможного сільського господарства України. – С. 279-288.
2. Пономаренко Н. Ш., Фінагіна О. В. Особливості розвитку інформаційного ринку: Монографія / Н.Ш. Пономаренко, О. В. Фінагіна / Ін-т економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк: ТОВ “Юго-Восток, Лтд”, 2005. 217 с.
3. Конституція України. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 27.02.2024).
4. Закон України про науково-технічну інформацію. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 33, ст.345 (Статус чинний) із змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12#Text> (дата звернення: 27.02.2024).
5. Закон України про інформацію. Закон України (ВВР), 1992, № 48, ст. 650 від 02.10.1992. Чинна редакція 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 27.02.2024).
6. Великородна Д. В. Зміст і структура ринку інформаційних продуктів та послуг / Д. В. Великородна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. № 29. С. 72-76.
7. Кондратенко Н. Д. Трансформація ринку інформаційних послуг в умовах цифрової економіки / Н. Д. Кондратенко // Бізнес-інформ. – 2021. № 1. С. 112-118.
8. Best Global Brands 2023. Interbrand. URL: <https://www.interbrand.com/best-brands/> (дата звернення: 27.02.2024).

9. Теряник О. А. Особливості формування та дослідження регіонального ринку інформаційних послуг / О. А. Теряник // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. №7. С. 66-69.
10. Самотоєнкова О.В. Сучасний стан і тенденції розвитку ринку інформаційних послуг в Україні / О.В. Самотоєнкова // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. 2023. Т. 3-4, № 304-305. С. 39-48.
11. Бучковська О. Ю., Веремчук О. В. Електронне урядування як основа взаємодії держави та суспільства в Україні / О. Ю. Бучковська, О. В. Веремчук // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2020. № 3. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1600> (дата звернення: 27.02.2024).
12. Вакалюк Т. А. Хмарні технології в освіті / Т. А. Вакалюк // Навчально-методичний посібник для студентів фізико-математичного факультету. – Житомир: вид-во ЖДУ, 2016. 72 с.
13. Основне призначення платформ для Інтернету речей // Офіційний веб-портал Київстара. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/iot-abo-internet-rechey> (дата звернення: 27.02.2024).
14. Грицишин В. С., Габрусева Н. В. Штучний інтелект сьогодні і завтра / В.С. Грицишин, Н. В. Габрусева // Фундаментальні та прикладні проблеми сучасних технологій : тези Міжнародної науково-технічної конференції. Тернопіль, 2020. С. 247-248.
15. Назаров В. С. Застосування технології блокчейн у підвищенні якості і стимулюванні системного зростання у сучасній економіці / В. С. Назаров // Науковий журнал «Економіка і регіон» Національний університет ім. Юрія Кондратюка – 2023. №4. С. 230-235.
16. Волинець В.О. Віртуальна, доповнена і змішана реальність: сутність понять та специфіка відповідних комп'ютерних систем / В. О. Волинець // Збірник наукових праць «Питання культурології» – 2021. №37. С. 231-243.
17. Пономаренко Н. Ш., Фінагіна О. В. Особливості розвитку інформаційного ринку: монографія / Н. Ш. Пономаренко, О. В. Фінагіна / Ін-т

економіко-правових досліджень НАН України. – Донецьк: ТОВ “Юго-Восток, Лтд”, 2005. 217 с.

18. Збаразська Л. О. Актуальні питання цифрової трансформації промисловості України / Л. О. Збаразська // Цифрова економіка зб. мат.ІІ Національної наук.-метод. конф., 17-18 жовтня 2019 р.,м. Київ. – К.: КНЕУ. 2019. С. 226-230. URL: <https://doi.org/10.31812/123456789/2870> (дата звернення: 27.02.2024).

19. Вініченко І. І. Конкуренція: сутність та концепції дослідження / І. І. Вініченко // Економіка та держава. 2015. № 10. С. 8-10.

20. Digital Quality of Life Index 2022 / Офіційний веб-портал Surfshark. URL: <https://surfshark.com/dql2022?country=UA> (дата звернення: 27.02.2024).

21. Краус К. М. Імперативи формування цифрової освіти в Україні / К. М. Краус // Управління соціально-економічними трансформаціями у сучасному місті: матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер. (27 лютого 2018). – Київ: КУБГ, 2018. С. 49-51.

22. Червона О. Ю. Тенденції розвитку електронної комерції / О. Ю. Червона // Вісник ХДУ (Серія «Економічні науки»). – 2020. №39. С. 65-68.

23. Краус К. М., Краус Н. М., Манжура О. В. Електронна комерція та інтернет-торгівля. / К. М. Краус, Н. М. Краус, О. В Манжура // Навчально-методичний посібник. – Київ: Аграр Медіа Груп, 2021. 454 с.

24. Статистичний щорічник України за 2016 рік. Державна служба статистики України. – К., 2017. 611 с.

25. Статистичний щорічник України за 2021 рік. Державна служба статистики України. – К., 2022. 447 с.

26. Самотоєнкова О. В., Ольвінська Ю. О. Економічна статистика // Навчальний посібник – Одеса: ФОП Гуляєва В. М. 2020. 276 с.

27. Марусей Т. В. Основні тенденції розвитку ринку електронної комерції в Україні / Т. В. Марусей // Економіка і суспільство. 2018. Вип. 14. С. 1011-1015.

28. eCommerce-Ukraine / Офіційний веб-портал Statista. URL: <https://www.statista.com/outlook/dmo/ecommerce/ukraine> (дата звернення: 19.04.2024)

29. Ecommerce in Ukraine / Офіційний веб-портал Ecommerce News. URL: <https://ecommercenews.eu/ecommerce-in-europe/ecommerce-in-ukraine/> (дата звернення: 19.04.2024)

30. Тарасова К. І. Ринок інформаційно-комунікаційних технологій у системі національного господарства / К. І. Тарасова // Інфраструктура ринку. – 2018. Випуск 16. С. 46-51.

31. Структура валової доданої вартості за видами економічної діяльності (у фактичних цінах; %) / Єдиний веб-портал відкритих даних URL: <https://data.gov.ua/dataset/80469628-7630-4c3e-b010-7f564dc88b31/resource/374667cb-6be0-4ad4-902d-d7001973499b>

32. Журавльов О. В., Сімачов О. А. Статистичне дослідження ринку ІТ-послуг в Україні / О. В. Журавльов, О. А. Сімачов // Статистика України. – 2018. №4. С. 25-33.

33. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах / Офіційний веб-портал Державної служби статистики України URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zv/ikt/arh_ikt_u.html (дата звернення: 19.04.2024)

34. Мостинець С. В. Домогосподарство як домінуючий інститут розвитку держави / С. В. Мостинець // Наукові записки Національного університету Острозька академія. – 2011. Вип. 17. С. 240-245.

35. Про Всеукраїнський перепис населення : Закон України від 19.10.2000 р. № 2058-III : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2058-14#Text> (дата звернення: 19.04.2024).

36. Статистичний щорічник України за 2022 рік. Державна служба статистики України. К., 2023. 387 с. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2023/zb/11/year_22_u.pdf (дата звернення: 19.04.2024).

37. Статистичний щорічник України за 2018 рік. Державна служба статистики України. К., 2019. 482 с. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2019/zb/11/zb_yearbook_2018.pdf (дата звернення: 19.04.2024).

38. Гліненко Л. К., Дайновський Ю. А. Стан і перспективи розвитку електронної торгівлі України / Л. К. Гліненко, Ю. А. Дайновський // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2018. №1. С. 83-102. URL: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/> (дата звернення: 19.04.2024).

39. Державна служба статистики України: сайт. Використання інформаційно-комунікаційних технологій на підприємствах https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/zv/ikt/arh_ikt_u.html (дата звернення: 19.04.2024)

40. Стариш С. О. Аналіз тенденцій на ринку інформаційних послуг України / С. О. Стариш, О. М. Подмазко // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 10. Частина I. Одеса, ОНЕУ. 2024. С. 54 – 60.

41. Подмазко О. М., Стариш С. О. Статистичне дослідження ринку інформаційних послуг. Актуальні аспекти сучасної статистичної науки і практики: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті проф. А.З. Підгорного, м.Одеса, 7 червня 2024 р. Одеса, 2024, с.51-54.

42. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI : станом на 27 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 23.05.2024).

43. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX : станом на 15 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 23.05.2024).

44. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 р. № 271/96-ВР: станом на 22 лютого 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text>

45. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI : станом на 8 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 23.05.2024).

46. Статистичний щорічник України за 2015 рік. Державна служба статистики України. К., 2016. 575 с. URL: file:///C:/Users/stary/AppData/Local/Temp/766e750a-d5a4-44c0-9096-ffce62c83adb_zb_2015_ukr.zip.adb/zb_2015_ukr.pdf (дата звернення: 29.04.2024)

47. Коновалова С. О. Проблеми формування ринку інформації в Україні / С. О. Коновалова // Електронний журнал «Ефективна економіка». – 2014. №8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3473>.

48. Білик Р. С. Глобальні трансформації механізмів інноваційно-інвестиційної модернізації національних економік / Р. С. Білик // автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук. – К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 2021. – 40 с.